

Noora Keskisipilä

Taloudellinen väkivalta perheissä ja lähisuhteissa

”Hän pahoinpiteli minut jättämättä mustelmia merkiksi, hän pahoinpiteli minut taloudellisesti.”

Opinnäytetyö

Kevät 2016

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Tutkinto-ohjelma: Sosiaalialan tutkinto-ohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Noora Keskisipilä

Työn nimi: Taloudellinen väkivalta perheissä ja lähisuhteissa

Ohjaaja: Arja Hemminki

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 73

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli antaa ääni taloudellista väkivaltaa kokeneille ja mahdollisuus kertoa kokemastaan omin sanoin. Tavoitteena oli tuoda tätä usein hieman varjoon jäänyttä väkivallan muotoa esille ihmisten tietoisuuteen. Halusin selvittää, minkälaista taloudellista väkivaltaa tutkimukseen osallistuneet ovat kokeneet, miten tutkimukseen osallistuneet ovat kokeneet väkivallan vaikuttaneen heidän elämiinsä sekä näkykö tutkimusta varten kerätyssä aineistossa ilmiön sukupuolittuneisuus. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa analysoitiin taloudellista väkivaltaa kokeneiden henkilöiden kirjoittamia kokemuksia taloudellisesta väkivallasta. Aineisto kerättiin kirjoituspyynnön avulla, joka julkaistiin Internetissä Vauva-lehden keskustelupalstalla, Nettiturvakodin sivuilla sekä sanomalehti Ilkassa ja Keskipohjanmaassa. Vastauksia tutkimusta varten luotuun sähköpostiosoitteeseen tuli vuoden 2015 kesäkuun ja marraskuun välisenä aikana kaiken kaikkiaan yhdeksän, joista kahdeksan valittiin tähän tutkimukseen. Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kertomukset olivat pituudeltaan vajaasta sivusta aina viiteentoista sivuun saakka. Tutkimukseen osallistui kaksi miestä ja kuusi naista. Tutkimuksen teoriaosuudessa käsiteltiin väkivallan määritelmää, luonnetta ja eri muotoja sekä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa.

Taloudellista väkivaltaa on tutkittu Suomessa vielä vähän verrattain muihin maihin ja tehdyt tutkimukset ovat painottuneet tutkimaan väkivaltaa naisten kokemana ja miesten tekemänä väkivaltana. Tässä tutkimuksessa kuuluu sekä miesten että naisten ääni taloudellisen väkivallan kokijana. Saadut tutkimustulokset olivat samankaltaisia aiemmin tehtyjen tutkimusten kanssa. Taloudellinen väkivalta ei useinkaan ole ohimenevä ilmiö, vaan sillä on taipumusta jatkua ja myös muuttua raaemmaksi ajan myötä. Se ei myöskään parisuhteissa välttämättä lopu eron hetkellä, vaan jatkuu eron jälkeenkin. Tutkimuksessa nousivat esiin taloudellisen väkivallan laaja-alaiset negatiiviset vaikutukset kokijaan, mutta myös lapsiin. Aineisto sisälsi myös kuvauksia lapsuudenperheen aikaisesta taloudellisesta väkivallasta. Tutkimustulokset osoittivat, että taloudellinen väkivalta on yhteydessä muihin väkivallan muotoihin ja voi sisältää itsessään henkistä ja fyysistä väkivaltaa.

Avainsanat: taloudellinen väkivalta, lähisuhdeväkivalta, parisuhdeväkivalta

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree Programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Noora Keskipilä

Title of thesis: Financial Abuse in Families and Intimate Partner Relationships

Supervisor(s): Arja Hemminki

Year: 2016

Number of pages: 73

Number of appendices: 2

This thesis concentrates on giving a voice to those who have experienced financial abuse in their families and intimate relationships. The thesis's aim is bring financial abuse into light to the side of other forms of violence. I tried to find out what forms of financial abuse those who took part of this study suffered from. Another target was to find out how experiences of violence have affected victims' lives and also whether there is a gender-based violence and abuse. This study is a qualitative research which dissects texts written by those who have experienced financial abuse. The material was collected by writing an announcement in some newspapers and on Internet websites. I created an email-address for the answers and I received nine different stories, out of which eight were considered for this thesis. There were two men and six women taking part in this study. The theory part of this thesis deals with the definition of violence and also different shapes and forms of domestic violence.

In Finland, financial abuse has been studied quite a little compared to other countries. Previous studies concentrated on financial abuse from the point of view where a woman is the victim and the man is the one who perpetrates the financial abuse. In this thesis, there is also the men's point of view being a victim of financial abuse. The results of this study are very similar compared to previous studies on this subject. Financial abuse is a typical form of violence: it is not a temporary phenomenon and it is typical that violence is getting worse over time. It is also common that financial abuse continues after the relationship ends. The result of this thesis shows how significant and negative impacts financial abuse causes for its victims and also to the children. The thesis material included descriptions of financial abuse which took place in childhood. The results showed that financial abuse is in connection with other forms of violence.

Keywords: financial abuse, domestic violence, intimate partner violence

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo.....	6
1 JOHDANTO.....	7
2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET.....	9
2.1 Ensi- ja turvakotien liitto yhteistyötahona.....	9
2.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	10
2.3 Aikaisemmat tutkimukset.....	10
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	14
3.1 Tutkimusmenetelmät.....	14
3.2 Aineistonkeruumenetelmä.....	15
3.3 Aineiston analysointi.....	16
3.4 Eettisyys ja luotettavuus.....	18
4 VÄKIVALLAN MONET KASVOT.....	20
4.1 Väkivallan määritelmä.....	20
4.2 Väkivallan muodot.....	22
4.3 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta.....	24
4.3.1 Kulttuurinen näkökulma perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan.....	26
4.3.2 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta Suomessa.....	27
4.4 Parisuhdeväkivalta on sukupuolittunut ilmiö.....	29
4.5 Väkivallan syklinen luonne parisuhteessa.....	31
5 TALOUDELLISEN VÄKIVALLAN MONIMUOTOISUUS.....	33
5.1 Raha ja valta perheissä.....	33
5.2 Taloudellinen väkivalta parisuhteessa.....	33
5.3 Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta.....	39
5.4 Lapsuudenaikaisia kokemuksia taloudellisesta väkivallasta.....	42
5.5 Taloudellisen väkivallan yhteys muihin väkivallan muotoihin.....	44
5.6 Taloudellisen väkivallan tarkastelu sukupuolittuneena ilmiönä.....	46
5.7 Taloudellisesta väkivallasta koituvat seuraukset.....	47

6 JOHTOPÄÄTÖKSET	51
6.1 Minkälaista taloudellista väkivaltaa tutkimukseen osallistujat ovat kokeneet?	51
6.2 Onko koettu taloudellinen väkivalta ollut yhteydessä muihin väkivallan muotoihin?	54
6.3 Näkyykö kerätyssä aineistossa ilmiön sukupuolittuneisuus?	54
6.4 Miten taloudellinen väkivalta on vaikuttanut sen kokijaan?	57
7 POHDINTA	61
LÄHTEET	65
LIITTEET	71

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Taloudellisen väkivallan vaikutukset.

Kuvio 2. Keskeisimmät tutkimustulokset.

1 JOHDANTO

WHO:n mukaan ihmisten välinen väkivalta jaetaan kahteen eri alaryhmään. Yhteisöllinen väkivalta tapahtuu yleensä kodin ulkopuolella ja sellaisten ihmisen välillä, jotka eivät ole sukua toisilleen eivätkä edes välttämättä tunne toisiaan. Perhe- ja parisuhdeväkivalta eli lähisuhdeväkivalta on perheenjäsenten ja lähisuhteessa elävien henkilöiden välistä. Väkivallan näyttämönä on yleensä, mutta ei yksinomaan, henkilön koti. (Väkivalta ja terveys maailmassa, 2005.)

Väkivallasta aiheutuu haittoja niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin, väkivallan kustannukset Suomessa ovat vuosittain noin 850 miljoonaa euroa (Väkivallan vähentäminen, 2014). Vuonna 2014 viranomaisten tietoon tulleista pari- ja lähisuhdeväkivaltarikoksissa oli 6900 uhria, joista 69 prosenttia oli naisia ja noin neljännes alaikäisiä (SVT, 2015).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli antaa ääni lähisuhteessa taloudellista väkivaltaa kokeneille ja tarjota mahdollisuus kertoa omalla äänellään omista kokemuksistaan. Tavoitteena oli näin tuoda tätä vaiettua väkivallan muotoa enemmän esille ja ihmisten tietoisuuteen. Lisäksi haluttiin saada tietoa taloudellisen väkivallan eri muodoista ja tätä kautta ilmiön moniulotteisuudesta sekä siitä, kuinka taloudellisen väkivallan kokeminen on sen uhriksi joutuneihin vaikuttanut.

Turun Sosiaalitieteiden laitoksen yliopisto-opettaja Anniina Kaittilan mukaan jokaisessa perheessä ja parisuhteessa tulee joskus pientä kinaa rahasta, mutta ristiriitatilanteet rahaan liittyen voivat myös virittyä äärimilleen. Väitöstutkimuksessaan hän tarkastelee rahaan liittyviä konflikteja, joiden äärimuoto on taloudellinen väkivalta. Taloudellisen väkivallan ollessa kyseessä väkivallantekijä pyrkii heikentämään kumppaninsa taloudellista tilannetta ja kontrolloimaan tätä raha kontrolloinnin välineenä. Tällaisessa tapauksessa toinen osapuoli vahingoittaa ja loukkaa toista vallankäytöllään, eikä kyse ole enää kahden tasa-arvoisen henkilön välisestä ristiriidasta. (Yle Akuutti 2015, Taloudellinen väkivalta voi varjostaa parisuhdetta.)

Taloudellista väkivaltaa tutkineet Nyqvist ja Kaittila (Taloudellinen väkivalta parisuhteissa 2014, 13) ovat sitä mieltä, että taloudellista väkivaltaa kokeneiden aut-

tamiseksi tarvitaan tiedotusta ja koulutusta, mutta myös lainsäädännön puutteiden paikantamista ja toimeentuloturvaetuksien periaatteiden tarkastamista. Tämän tutkimuksen aihe on ajankohtainen ja perusteltu. Auttamisen käytäntöjen syntymistä edellyttää saatavilla olevan tiedon lisääntyminen ja ilmiön tunnustaminen olemassa olevaksi.

Tutkimukseni sai alkunsa sektorivaiheessa syttyneestä kipinästä etsiä aiheesta lisää tietoa. Saatavilla oleva suomenkielinen tieto oli kuitenkin aika niukkaa, ja tiedonjanon kasvaessa päätin itse sukeltaa aiheen pariin ensin ammatillisen esseen ja sitten tämän opinnäytetyön parissa. Tiesin olevani oikean asian äärellä, kun aloin käymään läpi aineistoa ja luin, kuinka yksi tutkimukseen osallistuneista oli saanut kokemalleen väkivallalle nimen.

On hyvä, että tuolle kokemalleni ilmiölle on keksitty nimi. Tällaisesta en ole nimittäin aiemmin kuullut. (Mies)

Opinnäytetyön ensimmäisessä luvussa käydään läpi sen taustaa sekä tavoitteita. Näiden jälkeen esitellään tutkimuksen toteutus. Työ on rakennettu siten, että alussa olevien määritelmien jälkeen teoria ja tutkimustulokset kulkevat rinnakkain. Valitsin tämän rakenteen sen vuoksi, että katsoin sen palvelevan kerättyä aineistoa parhaiten sekä lisäävän työn selkeyttä ja luettavuutta. Johtopäätökset-luvussa keskeisiä tuloksia tarkastellaan suhteessa aiempiin tutkimuksiin ja pohdinnassa arvioidaan työprosessia ja pohditaan jatkotutkimusaiheita sekä tämän tutkimuksen hyötyjä käytännössä.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

Tässä luvussa kerron tutkimuksen yhteistyötahosta Ensi- ja turvakotien liitosta, tutkimuksen tavoitteista sekä aikaisemmista aiheeseen liittyvistä tutkimuksista.

2.1 Ensi- ja turvakotien liitto yhteistyötahona

Tämän opinnäytetyön työelämän yhteistyötahona oli Ensi- ja turvakotien liitto. Yhteistyö alkoi minun aloitteestani ja kiinnostuksestani. Otin yhteyttä Ensi- ja turvakotien liittoon ja tiedustelin heidän mahdollista mielenkiintoaan ja tarvettaan tehdä yhteistyötä taloudellista väkivaltaa koskevan opinnäytetyön merkeissä. Yhteistyö alkoi siten, että yhdessä pohdimme aihetta ja tutkimuskysymyksiä sekä sovimme, että Ensi- ja turvakotien liitto voi hyödyntää tutkimustuloksia esimerkiksi Nettiturvakodin sivuilla. Yhteistyötaho myös julkaisi kirjoituspyynnön Nettiturvakodin sivuilla. Prosessin aikana lähetin työn luettavaksi pariin kertaan yhteyshenkilölle.

Ensi- ja turvakotien liitto on valtakunnallinen kansalais- ja lastensuojelujärjestö. Sen tehtävänä on auttaa turvattomissa tai vaikeissa elämäntilanteissa tai oloissa olevia perheitä ja lisäksi tehdä ennaltaehkäisevää työtä perheväkivallan saralla. Ensi- ja turvakotien liitolla on 30 jäsenyhdistystä ympäri Suomen. (Ensi- ja turvakotien liitto.)

Jäsenyhdistykset ylläpitävät kymmentä ensikotia, kuutta päihdeongelmien hoitoon erikoistunutta ensikotia sekä kahtatoista turvakotia, lisäksi osa yhdistyksistä keskittyy avopalveluihin. Ensi- ja turvakotien liiton asiakkaina voivat olla esimerkiksi perheet, joissa on väkivaltaa tai sen uhkaa, perheet, joissa arjenhallinta on kateissa, vauvaperheet ja odottavat äidit, joilla on päihdeongelma tai esimerkiksi erotilanteessa olevat perheet. Myös tilanteissa, joissa isän rooliin liittyvät ongelmat painavat mieltä, on mahdollista saada apua ja tukea, kuin myös silloin jos lapsen ja vanhemman tapaamiseen tarvitaan turvalliset olosuhteet. (Ensi- ja turvakotien liitto.)

2.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tarkoituksena on antaa ääni taloudellista väkivaltaa kokeneille tarjoamalla heille mahdollisuus kertoa kokemastaan omalla äänellään. Halusin kerätä kertomuksia taloudellisesta väkivallasta, joka on tapahtunut kokijan lähisuhteessa, esimerkiksi parisuhteessa, sisarusuhteessa tai muun läheisen ihmisen taholta. Lisäksi halusin selvittää, mitä eri taloudellisen väkivallan muotoja henkilöt ovat kokeneet sekä sitä, liittyykö taloudellinen väkivalta muihin väkivallan muotoihin. Minua kiinnosti myös tutkia, näkyykö aineistossa väkivallan sukupuolittuneisuus.

Tavoitteenani oli myös tuoda esiin tätä vaiettua väkivallan muotoa kokemusnäkökulmasta käsin. Tiedon lisääntyminen auttaa ammattilaisia tunnistamaan ja nimeämään ongelman, ja tämä edesauttaa auttamisen keinojen muodostumista. Toivon, että tämä tutkimus osaltaan auttaa nostamaan taloudellisen väkivallan pois pimennosta ja näin ollen helpottaisi väkivaltaa kokeneiden ongelmien tunnistamista ja asianmukaista kohtaamista sosiaalialalla.

Tutkimuskysymykset muotoutuivat seuraavanlaisiksi:

1. Minkälaista taloudellista väkivaltaa tutkimukseen osallistujat ovat kokeneet?
2. Onko koettu taloudellinen väkivalta ollut yhteydessä muihin väkivallan muotoihin?
3. Näkyykö kerätyssä aineistossa ilmiön sukupuolittuneisuus?
4. Miten taloudellinen väkivalta on vaikuttanut sen kokijaan?

2.3 Aikaisemmat tutkimukset

Parisuhdeväkivallan tutkimus on lisääntynyt 1990-luvulta lähtien, mutta tutkimuskohteena on ollut enimmäkseen fyysinen väkivalta ja näin ollen muut väkivallan osa-alueet ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Yksi heikoimmin tunnetuista ja vähiten tutkituista väkivallan osa-alueista on taloudellinen väkivalta, joka on auttamatta jäänyt muiden väkivallan muotojen varjoon. Yleensä taloudellinen väkivalta on luokiteltu yhdeksi henkisen väkivallan osa-alueeksi. (Kaittila & Nyqvist 2014,

262–263.) Henkinen väkivalta on pitkään jatkuvaa, toistuvaa sekä tahallista satuttamista, jonka seurauksena väkivallan kohde tuntee itsensä puolustuskyvyttömäksi (Klemi 2006, 2).

Kaittilan & Nyqvistin mukaan (2014, 263) on tärkeää nostaa taloudellinen väkivalta esiin muiden väkivallan muotojen tutkimusten varjosta, sillä tiedetään, että raha on merkittävä tekijä, joka vaikuttaa perheiden ongelmien taustalla. Sisäasiainministeriön selvitys perhe- ja lapsensurmien taustoista vuosilta 2003–2012 kertoo karua kieltään siitä, että perhesurmien taustoista löytyy myös taloudellisia vaikeuksia, väkivallan käyttöä tai sillä uhkaamista. Kaittila & Nyqvist (2014, 263) toteavat, että on ehdottoman tärkeää avata ja ymmärtää käsite taloudellinen väkivalta. Käsitteet, joita käytetään, vaikuttavat niihin ammattilaisiin, jotka kohtaavat väkivallasta kärsineitä ja heidän tietoonsa ja taitoonsa tunnistaa väkivalta. On myös selvää, että käsitteet vaikuttavat omalta osaltaan politiikan ja lainsäädännön kehittämiseen ja siten myös auttamistyöhön.

Kaittila & Nyqvist (2014, 266) toteavat taloudellista väkivaltaa käsittelevä tutkimusaineiston olevan vähäistä. Tutkimukset, jotka käsittelevät taloudellista väkivaltaa voidaan jakaa sellaisiin, joissa taloudellinen väkivalta on nostettu tutkimuskysymykseksi ja niihin, joissa tutkitaan esimerkiksi parisuhdeväkivaltaa yleisemmällä tasolla, jolloin taloudellinen väkivalta tulee esiin yhtenä sen muodoista. Lähes kaikissa tehdyissä tutkimuksissa tarkastellaan taloudellista väkivaltaa naisiin kohdistuvana ilmiönä. Voidaan ajatella miesten yhteiskunnallisen valta-aseman ja esimerkiksi naisten heikomman työmarkkina-aseman olevan syitä taloudellisen väkivallan tarkasteluun sukupuolisensitiivisen tai feministisen teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta. En halunnut rajata tutkimukseeni osallistuneiden joukkoa sukupuolen perusteella, sillä tieto miesten kokemasta taloudellisesta väkivallasta on arvokasta. Kaittila & Nyqvisti (2014, 273) muistuttavat, että myös mies voi olla taloudellisen väkivallan uhri, ja korostavat tämän faktan huomioon ottavan tutkimuksen tärkeyttä.

Ervastin ja Kaittilan vuonna 2015 tehdyn tutkimuksen *”Mikä selittää parisuhteen ristiriitoja? Tarkastelussa kotityöt, raha ja ansiotyö”* tulosten mukaan parisuhteissa esiintyvät ristiriidat ovat riippuvaisia arkielämän järjestelyistä ja kodin ulkopuolelta hankituista resursseista. Ristiriitoihin vaikuttavat myös jonkin verran omaksutut

perhearvot. Ervastin ja Kaittilan mukaan (2015, 112–113) nuoremman sukupolven keskuudessa ristiriitoja esiintyy kaikissa tutkituissa riidan aiheissa enemmän kuin vanhemmalla ikäryhmällä. Tuloksen he katsovat johtuvan osin valikoitumisesta eli siitä, että riitaisimmat pariskunnat eroavat ennen vanhempiin ikäryhmiin siirtymistä. Kuitenkin myös ikäryhmien väliset erot parisuhteelle asetetuista odotuksista näkyvät tuloksissa sekä se seikka, että pariskuntien taipumus riitoihin vähenee niin ikääntymisen kuin elämäntilanteen muuttumisen myötä.

Ervastin ja Kaittilan mukaan (2015, 113; 120) tutkimustulos, jonka mukaan kotityöt aiheuttavat enemmän konflikteja kuin raha, oli hivenen yllättävä. Eniten erimielisyyksiä parisuhteissa aiheuttaa kotitöiden jakaminen. Rahaan ja erityisesti ansio-työhön liittyviä erimielisyyksiä esiintyy vähemmän. Tutkimuksen johtopäätöksissä tutkijat toteavat, että aiemmin parisuhdekonflikteja käsittelevät tutkimukset ovat tarkastelleet konflikteja psykologisesta viitekehyksestä käsin. Tehty tutkimus kuitenkin osoittaa, että kuva parisuhteiden ristiriidoista ei ole kokonainen ilman yhteiskunnallisen kontekstin huomioon ottamista. Jotta parisuhteissa ilmeneviä ongelmatilanteita kyetään ymmärtämään, on otettava yksilötason tekijöiden lisäksi huomioon kontekstitekijöitä, esimerkkinä valtaresurssien jakautuminen.

”His Money or Our Money” Financial Abuse of Women in Intimate Partner Relationships – tutkimuksen on tehnyt vuonna 2014 on australialainen Elisabeth Branigan. Tutkimuksen tärkeimmät tulokset hän on koonnut viiden kohdan listaksi. Ensimmäisen mukaan puolison taholta koettu taloudellinen väkivalta aiheuttaa köyhyyttä ja vaikuttaa niin naisiin kuin lapsiinkin. Lisäksi tutkimuksen mukaan taloudellisella väkivallalla on useita, pitkän aikavälin vaikutuksia, joita hädintuskin on tiedostettu tai tunnistettu. Kolmanneksi, byrokraattiset, oikeudelliset sekä yritysten käytännöt voivat toimia taloudellisen väkivallan mahdollistajina. Neljännen tärkeän tutkimustuloksen mukaan naisten kokemana taloudellinen väkivalta on syynä naisten ja lasten heikkoon terveydentilaan. Listan viides kohta suuntaa katseen tulevaisuuteen, ja sen mukaan tulevien tutkimusten on sitouduttava kehittämään laillista määritelmää taloudelliselle väkivallalle.

Braniganin tutkimuksessa (2014, 11) kävi ilmi, että taloudellisen väkivallan taustalta löytyvät tekijät liittyvät yleensä valtaan, kontrolliin ja pakottamiseen sukupuolten välillä. Samalla linjalla jatkavat Huang ym. (2013, 781) toteamalla, että taloudelli-

sen väkivallan normaalista, taloutta koskevasta päätöksenteosta, erottaa juurikin valta ja hallinta. Joissakin suhteissa taloudenpito on sovittu toisen osapuolen vastuulle, väkivaltatilanteessa muita vaihtoehtoja ei ole ja väkivallantekijä saattaa esimerkiksi tehdä taloutta koskevat päätökset yksin antamatta kumppanille mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon.

Taloudellisen väkivallan seurausten suhteen aiemmat tutkimukset (Nyqvist & Kaittila sekä Branigan ym.) ovat kaikki yhtä mieltä siitä, että koettu väkivalta vaikuttaa sen kokijaan negatiivisesti useilla elämän eri osa-alueilla. Huangin ym.(2013, 781) toteavat, että koettu taloudellinen väkivalta esimerkiksi voi luoda kotiin ilmapiirin, jossa uhri on jatkuvasti huolissaan rahaan tai talouteen liittyvistä asioista. Väkivallan myötä uhrin riippuvuus väkivallan tekijästä usein kasvaa ja näin ollen esimerkiksi väkivaltaisen suhteen päättäminen vaikeutuu.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kerron tutkimusmenetelmistä, kuvaan aineistonkeruuprosessin sekä aineiston analysoinnin. Lopuksi avaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

3.1 Tutkimusmenetelmät

Valitsin tutkimukseni tyypiksi kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullisen tutkimuksen erityispiirteenä voidaan nähdä se, että tutkimuksen avulla ei pyritä etsimään totuutta tutkittavasta asiasta vaan tutkimuksen tavoitteena on kerätä ihmisten omia kuvauksia koetusta todellisuudesta (Vilka 2009, 97–98.) Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007, 157) korostavat, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään lähtökohtaisesti kuvaamaan todellista elämää. Tämä on se syy, jonka vuoksi valitsin laadullisen tutkimusmenetelmän. Halusin tuoda esiin taloudellista väkivaltaa kokeneiden kokemukset heidän kertominaan juuri niin kuin he ovat ne kokeneet niitä kyseenalaistamatta tai vähättelemättä.

Tutkimusmenetelmän valintaa perustelevat myös Alasuutarin ajatukset (2011, 256–237) siitä, että laadullisen tutkimuksen kohteeksi pyritään ottamaan ilmiö, jonka suhteen yleistäminen ei ole ongelma. Näin ollen tärkeäksi tutkimuksessa nousee ilmiön selittäminen ja ymmärrettäväksi tekeminen, ei olemassaolon todistaminen. Taloudellinen väkivalta on nimetty ja asia joka on jonkin verran ollut esillä medioissakin. Saatavilla oleva tieto jää kuitenkin usein maininnan tasolle, ainoastaan kerrotaan, että on olemassa tällainen väkivallan muoto. Tieto siitä, mitä taloudellinen väkivalta ilmiönä tarkoittaa, on hyvin vähäistä. Näin perusteltuna näen tutkimuksen olevan hyvin ajankohtainen.

Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on, että pyritään ymmärtämään tutkimuksen kohdetta. Analyysitavan valinnassa pääperiaatteena on se, että valitaan tapa analysoida aineistoa, joka parhaiten tuo vastaukset tutkimuskysymyksiin. Laadullisen tutkimusmenetelmän toinen tyypillinen piirre näkyy tässä tutkimuksessa siten, että kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti. Tässä tutkimuksessa kohdejoukko ovat taloudellista väkivaltaa kokeneet henkilöt. (Hirsjärvi ym. 2009, 224).

Aiheeseen tutustumisen aloitin tutustumalla ensin saatavilla olevaan teorialähtöön aiheesta. Opinnäytetyössäni käytettiin olemassa olevia teorioita, minkä vuoksi aineiston analyysi tehtiin teorialähtöisesti. Tiettyyn teoriaan tai malliin nojaava teorialähtöinen analyysi tarkoittaa sitä, että esimerkiksi käytetyt käsitteet määrittyvät aiemman teorian mukaisesti. Tutkittavasta ilmiöstä jo aiemmin kerätty tieto ohjaa tutkittavan ilmiön käsitteen määrittelyä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97–98.)

3.2 Aineistonkeruumenetelmä

Aineistonkeruulle asetti haasteita aiheen huono tunnettavuus sekä sen arkaluonteisuus. Aluksi selvitin mahdollisuuksia kerätä aineistoa esimerkiksi teemahaastatteluiden kautta, mutta haastattelujen riittävän määrän saaminen olisi voinut olla ylitseppäsemätön este. Ohjaavan opettajan kannustuksella päädyin lopulta siihen, että aineistoni koostuisi taloudellista väkivaltaa kokeneiden ihmisten itse kirjoittamista kertomuksista elämästä, johon on kuulunut tai kuuluu taloudellista väkivaltaa.

Hirsjärven ym. (2009, 217) mukaan laadullisen tutkimuksen yleistymisen seurauksena tiedonkeruutavat, joissa tavoitteena on ymmärtää toimijoita heidän itsensä tuottaman tekstin avulla, ovat yleistyneet. Tuotokset voivat olla esimerkiksi kertomuksia, tarinoita tai muisteluja. Kaikista näistä voidaan puhua elämäkerrallinen lähestymistapana sekä persoonallisiin dokumentteihin nojaavana tutkimuksena. Aineisto voi tällaisessa tutkimuksessa olla muun muassa elämäkertoja, päiväkirjoja tai kirjeitä sekä virallisia dokumentteja. Kaikki nämä voidaan katsoa kuuluvaksi narratiivisen tutkimuksen piiriin. Tässä tutkimuksessa varsinaista narratiivista analyysia ei tehty, vaikka kertomuksia analysoitiinkin teemoitellen niiden sisältöjä.

Päätin kerätä tutkimusaineiston julkaisemalla kirjoituspyynnön Internetissä sekä eri sanomalehdissä niiden tarjoamien mahdollisuuksien mukaan. Laadin kirjoituspyynnön (LIITE 1), joka julkaistiin Ensi- ja turvakotien liiton Nettiturvakodin sivuilla, Vauva-lehden keskustelupalstalla sekä saman lehden Osallistu tutkimukseen -osiossa. Lisäksi kirjoituspyyntö julkaistiin pyynnöstäni Keskipohjanmaa-lehdessä sekä sanomalehti Ilkassa. En nähnyt tutkimuksen kannalta katsottuna oleellisena eritellä sitä, mistä kautta saamani vastaukset tulivat.

Kirjoituspyynnössä kerrotaan lyhyesti tutkimuksen luonteesta ja annetaan ohjeet kuinka tutkimukseen voi osallistua sekä korostetaan tutkimuksen luottamuksellisuutta. Kirjoituspyyntöön sisältyy myös lyhyt taloudellisen väkivallan määrittely. Pyysin vastaajia ilmoittamaan iän ja sukupuolen. Loin vastauksia varten erillisen sähköpostin Luukku-palveluun, ja tämän sähköpostin osoitteen liitin kirjoituspyyntöön. Aineistoa keräsin ajallisesti vuoden 2015 kesäkuusta marraskuun loppuun.

3.3 Aineiston analysointi

Tutkimukseni aineisto muodostui kahdeksasta kertomuksesta. Vastanotin yhteensä yhdeksän kertomusta, mutta jätin yhden kertomuksen ulkopuolelle tutkimuksesta siksi, että se poikkesi tyyliltään niin paljon muista eikä ollut sisällöltään tarkoitusta vastaava. Kertomusten pituus vaihteli vajaasta sivusta aina viiteentoista sivuun. Kaksi vastanneista oli miehiä, loput naisia. Ikänsä ilmoitti kuusi kahdeksasta: vain yksi mies jayksi nainen ilmoitti ainoastaan sukupuolen jättäen kertomatta ikänsä.

Laadullisen aineiston analyysille tyypillistä on, että sen tarkoituksena on tiivistää ja pelkistää aineistoa, kuitenkin siten, että aineiston sisältämä tieto ei katoa. Järjestelmällä aineistoa uudestaan selkeäksi, pyritään tuomaan uutta tietoa tutkittavasta asiasta. (Eskola & Suoranta 2003, 137.) Yksi tapa analysoida laadullista aineistoa on teemoittelu. Teemoittelussa tavoitteena on löytää aineistosta tutkimuskysymysten kannalta oleellisimmat teemat sekä erotella ne toisistaan. Onnistunut teemoittelu vaatii teorian ja empirian vuorovaikutuksen, eli niiden lomittumista toistensa lomaan. Pelkkä kokoelma sitaatteja ei mahdollista kovin syvällistä pohdintaa (Eskola & Suoranta 2003, 175.) Tässä tutkimuksessa teoria ja tutkimustulokset kulkevat rinnakkain, jolloin niiden välinen vuoropuhelu mahdollistuu. Käsittelen teoriaa ja tutkimustuloksia rinnakkain viidennestä luvusta lähtien.

Aineiston analyysin aloitin lukemalla aineiston useaan kertaan läpi hahmottaakseni kokonaisuuden. Epäoleellisen tiedon poistaminen oli verrattain yksinkertaista, sitä ei ollut paljoa, ja olemassa olevat epäoleellisuudet pystyi hyvin erottamaan oleellisten asioiden joukosta. Epäoleellisina asioina pidin niitä asioita, jotka eivät liittyneet taloudelliseen väkivaltaan. Esimerkiksi kuvaus pariskunnan ensitapaamisesta

ei ollut mielestäni oleellista tietoa niin kuin eivät olleet myöskään kuvaukset kirjoittajan sukulaissuhteista. Oleellisena pidin taloudelliseen väkivaltaan liittyviä asioita: kuvauksia väkivallasta ja sen vaikutuksista sekä tietoa siitä, onko kirjoittaja eronnut väkivaltaisesta suhteesta vai kertooko hän taloudellisesta väkivallasta olemassa olevassa suhteessa.

Teemoittelua lähdin lopulta tekemään tutkimuskysymyksistä käsin, koska koin sen kaikista parhaiten palvelevan tutkimuksen selkeyttä ja luettavuutta. Teemoiksi muodostuivat siis taloudellinen väkivalta parisuhteessa, yhteys muuhun koettuun väkivaltaan, taloudellisen väkivallan sukupuolittuneisuus sekä tilanteet, joissa taloudellista väkivaltaa koettiin. Koin teemoittelun hanakalaksi, ja pyörittelinkin monenlaisia vaihtoehtoja. Työn loppusuoralla asia kirkastui minulle ja myös työ selkeytyi kun teemoittelu tehtiin tutkimuskysymyksistä käsin.

Analyysivaihe oli työlästä ja paikoin haastava. Koin hyödylliseksi tekstien useaan kertaan lukemisen, ja erityisen hyvin analyysivaihetta palveli pitämäni pidempi tauko. Tauon jälkeen koin, että kykenin katsomaan aineistoa niin sanotusti uusin silmin. Palaset loksahelivat paikoilleen ja kokonaisuus hahmottui palatessani taas työn äärelle.

Aineistoa analysoitaessa voidaan käyttää joko selittämiseen tai ymmärtämiseen pyrkivää lähestymistapaa. Tavoitteena on valita analyysitapa, joka parhaiten tuo vastauksen tutkimusongelmiin. Ymmärtämiseen pyrkivää lähestymistavassa käytetään tyypillisesti laadullista analyysia, niin myös tässä tutkimuksessa. Laadullisen aineiston analyysin haasteena ovat lukuisat vaihtoehtoiset analyysimenetelmät sekä tiukkojen raamien ja sääntöjen puuttuminen. Omat piirteensä tutkimukseen tuovat aineiston runsaus sekä elämänläheisyys, jotka haastavat tutkijaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 224–225.)

Aineistossa näkyi todella selvästi Hirsjärven (2009, 224–225) kuvailema elämänläheisyys. Saamani kirjoitukset olivat elämänmakuisia ja jäivät paikoin mietityttämään kovastikin. Kirjoittajat kertoivat avoimesti elämänsä kipeistäkin asioista, mutta myös sisusta ja sinnikkyydestä. Osa tutkimukseen osallistuneista vielä erikseen mainitsi, että motiivi tutkimukseen osallistumiselle oli tiedon lisääminen ja ilmiön tunnetuksi tekeminen. On selvää, että jokainen tutkimukseen osallistuneista on

antanut arvokasta tietoa vaietusta aiheesta ja siitä haluankin heitä kiittää. Tieto ja auttamisen keinot alkavat lisääntyä vasta sitten, kun vaikenemisen muuri on murrettu.

On hienoa, että olet ottanut opinnäytetyöhösi näin tärkeän aiheen! Asiasta on Suomessa tietoa aivan liian vähän. Ylipäänsä lähisuhdeväkivallasta on tietoa liian vähän. Kaikki väkivallan ilmenemismuodot eivät ole päässeet esiin tutkimuksissa ja liian usein uhri törmää tietämättömyyteen ja vähättelevään asenteeseen ammattiauttajienkin taholta. Haluaisin kovasti omalta osaltani auttaa työssäsi, että nämä asiat tulevat paremmin yleiseen tietoisuuteen. (Nainen)

Osallistun mielelläni tähän tutkimukseen, koska mielestäni olen kokenut henkisen väkivallan yhtenä muotona taloudellista väkivaltaa useita vuosia, ja koen osittain edelleenkin. (Nainen)

3.4 Eettisyys ja luotettavuus

Hirsjärven ym.(2009, 23–27) mukaan hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattaminen on edellytys eettisesti hyvälle tutkimukselle. Tutkimuksen tekoon liittyy useita eettisiä kysymyksiä, joita tutkija joutuu pohtimaan. Hyvä tutkimus edellyttää, että tutkija on kunnioittanut tutkimuksessaan itsemääräämisoikeutta sekä ihmisarvoa. Eettisesti hyvä tutkimus on rehellinen läpi tutkimusprosessin sekä noudattaa ohjeita, jotka koskevat tieteellisiä menettelytapoja. Tutkijalla on oltava lähtökohtana tutkimuksessaan muun muassa ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Tutkimuksessa on otettava huomioon lähteiden oikea ja asianmukainen käyttö sekä merkitsemien ja yksityiskohtainen sekä rehellinen raportointi tutkimuksen kaikista vaiheista siten, että puutteetkin tulevat julki.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti eli mittaustulosten toistettavuus ja pätevyys voidaan tulkita monella eri tavalla. Voidaan ajatella, että käsitteet kuuluvat määrällisen tutkimuksen piiriin, niiden alkulähteille, ja niiden käyttöä pyritään välttämään. Perinteiset luotettavuuden ja pätevyyden mittarit eivät ole päteviä, sillä voidaan ajatella, että kaikki kuvaukset, jotka koskevat ihmistä tai kulttuuria, ovat ainutlaatuisia. (Hirsjärvi ym. 2009, 232.)

Kaikkien tutkimusten luotettavuutta ja pätevyyttä tulisi kuitenkin arvioida, vaikka termit reliabiliteetti ja valideetti suljettaisiinkin pois. Janesick on vuonna 2000 (Hirsjärven ym. mukaan, 2009, 232) luetellut ydinasioiksi laadullisen tutkimuksen luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnissa muun muassa kuvaukset henkilöistä, paikoista ja tapahtumista. Valдитеetin voidaan hänen mukaansa katsoa tarkoittavan sitä, sopivatko kuvaus ja siihen liitetty selitys ja tulkinta yhteen. Voidaan siis kysyä, onko selitys luotettava.

Koska laadullisen tutkimuksen piirissä aineistona analyysia eivät sido tiukat säännöt tai rajat, on luotettavuuden lisäämiseksi tarpeen kertoa lukijalle tarkasti luokittelujen tekemisestä: luokittelun syntymisestä luokittelujen perusteisiin. Tulosten tulkinnan suhteen pätee sama vaatimus tarkkuudesta ja ajatus läpinäkyvyydestä. Tutkijan on kerrottava, millä perusteella tulkintoja esitetään ja mitä perusteita päätelmillä on. Esimerkiksi suorat lainaukset auttavat lukijaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 232–233.)

Aineistosta poimitut lainaukset on valittu tarkoin. Kirjoittajista on annettu lukijalle tiedoksi vain sukupuoli. Anonymiteetin säilyttäminen tässä tutkimuksessa oli ehdottoman tärkeää, ja siihen pyysi myös osa tutkimukseen osallistuneet kiinnittämään erityistä huomiota. Kirjoittajan iän esittämistä en pitänyt tarkoituksenmukaisena, vaikka kirjoituspyynnössä pyysin vastaajia sen kertomaan. Merkitsevää tutkimuskysymysten kannalta katsottuna ovat kerrotut kokemukset sekä tieto kirjoittajien sukupuolesta. Edellä mainittujen seikkojen ja aiheen arkaluontoisuuden vuoksi jätin myös numeroimatta vastaukset poiketen yleisestä käytännöstä. Osa kertomuksista oli kovinkin yksityiskohtaisia, ja näin halusin varmistaa vastaajille anonymiteetin kaikin mahdollisin keinoin.

4 VÄKIVALLAN MONET KASVOT

Tässä luvussa avaan aluksi yleisellä tasolla väkivallan määritelmää ja siitä siirryn taloudellisen väkivallan käsitteeseen ja määrittelen myös muita väkivallan muotoja. Kuvaan lähisuhteissa tapahtuvalle väkivallalle tyypillisiä piirteitä niin yksilön, yhteisön kuin yhteiskunnankin tasolta katsottuna ja käsittelen aihetta myös kulttuurisesta näkökulmasta. Luvun lopussa käsittelen parisuhdeväkivaltaa sukupuolittuneen ilmiön näkökulmasta ja lopuksi kuvaan väkivallan syklistä luonnetta parisuhteessa.

4.1 Väkivallan määritelmä

Maailman terveysjärjestö WHO on julkaissut raportin VäkiValta ja terveys maailmassa (2012,19) ja sen mukaan väkivaltaa on ollut olemassa yhtä kauan kuin on ollut ihmiselämää. Raportin mukaan vuosittain yli miljoona ihmistä menettää henkensä väkivallan vuoksi, vammoja saaneiden lukumäärä on paljon korkeampi. Teknologian kehityksen myötä, ja osaksi myös asenteiden muuttumisen vuoksi väkiValta on tullut ilmiönä näkyvämmäksi, mutta silti suurin osa siitä tapahtuu piilossa, kenenkään tietämättä. Raportissa kerrotaan, että useat väkivallan uhrit vaikevat kokemuksistaan.

Väkivallan määrittely on aina sidoksissa sen hetkiseen aikaan, kulttuuriin ja paikkaan. Väkivallan määritelmiin pitäisi Hearnin mukaan (1998, 16) sisällyttää neljä elementtiä. Voiman käyttö, joka voi luonteeltaan olla muutakin kuin fyysistä, teon tarkoituksena on vahingoittaminen ja siihen liittyy kohteena olevan henkilön kokemus loukatuksi tulemisesta tai vahingoittumisesta. Neljänneksi voidaan teko määritellä väkivallaksi, jos kolmas taho, esimerkiksi oikeusviranomainen, tunnistaa väkivallaksi teon, toiminnon tai tapahtuman. Jokinen (2000, 13–14) puolestaan määrittelee laajemmalti väkivallaksi kaiken sellaisen toiminnan, jolla vahingoitetaan, alistetaan, pakotetaan tai pyritään kontrolloimaan ja hyväksikäyttämään toista ihmistä tai ihmisryhmää.

Usein väkivallan eri muodot kietoutuvat toisiinsa. Väkivallalle tyypillistä on hyvien ja huonojen aikojen vaihtelu, joka osoittaa väkivallan moniulotteisen luonteen. Vä-

kivallan uhka ja varsinainen toiminta vuorottelevat ja tämän vaihtelun seurauksena uhri joutuu jatkuvasti olemaan varuillaan ja valmiustilassa. Väkivallan kokonaisvaltaista luonnetta ja moniulotteisuutta väheksyy esimerkiksi fyysisen väkivallan tulkitseminen vain konkreettisiksi teoiksi. (Notko 2011, 103–104.)

Nyqvist (2008, 152–153) on samoilla linjoilla Notkon kanssa siitä, että väkivalta on hyvin kokonaisvaltaista ja moniulotteista. Hänen mukaansa väkivallan jaottelu eri tyyppeihin antaa helposti liian yksipuolisen kuvan väkivallan luonteesta, sillä väkivallan eri muodot liittyvät kiinteästi toisiinsa. Psykykinen väkivalta on aina läsnä, koska oli väkivallan muoto mikä tahansa, sillä on aina myös psykykinen ulottuvuus. Ojuri (2006, 16) toteaaakin, että usea nainen on kertonut kokeneensa pelossa elämisen ja jatkuvan väkivallan uhan olleen pahinta väkivaltaisessa suhteessa. Toteamalla, että esimerkiksi parisuhdeväkivalta on usein paljon muutakin kuin fyysistä väkivaltaa, hän jatkaa näin ollen samalla linjalla väkivallan moniulotteisuudesta kuin Notko ja Nyqvist.

Marttala (2011, 42) toteaa, että väkivaltaisen suhteen ulkopuolinen henkilö on tilanteessa, jossa hänen voi olla liki mahdotonta tunnistaa väkivallan uhri. Hän nostaa esille esimerkiksi hellyyden osoitukset; halaaminen saattaa ulkopuolisesta näyttää mukavalta, romanttiselta eleeltä, mutta uhrille se on todellisuudessa osoitus toisen omistusoikeudesta. Jotta voisimme ymmärtää väkivallan luonnetta, on meidän kuultava väkivallan uhrin kertomuksia.

Marttalan (2011, 38) mukaan väkivalta voi olla aktiivista tai passiivista. Aktiivinen väkivalta on tekoja, mutta passiivinenkin väkivalta määritellään väkivallaksi. Passiivista väkivaltaa voi olla esimerkiksi laiminlyönti ja perustarpeista huolehtimatta jättäminen. Paavilainen & Pösö (2003, 16) tulkitsevat aktiivisen ja passiivisen väkivallan hieman hienovaraisemmin. Heidän mukaansa esimerkiksi fyysinen väkivalta voi jakautua aktiiviseen eli lyömiseen ja passiiviseen eli hoidon laiminlyöntiin.

Ero väkivallan ja riitelyn välillä on Hautamäen (2013, 49–50) mukaan siinä, että riitelyyn tarvitaan aina kaksi. Esimerkiksi parisuhteen riitetilanteessa riidan päätyttyä kumpikin voi myöntää olleensa väärässä, pyytää anteeksi ja sitten voidaan palata takaisin arkeen. Väkivaltaan puolestaan riittää yksi henkilö. Ennen kuin ryhtyy käyttäytymään väkivaltaisesti, henkilö on tehnyt valinnan, jonka myötä hän

päätyy käyttämään väkivaltaa esimerkiksi sen vuoksi, että saisi tahtonsa läpi. Rauta (2014, 17) yhtyy Hautamäen näkemykseen toteamalla, että väkivaltaisessa suhteessa väkivallantekijä saa alistamalla toisen osapuolen pelkäämään niin, että normaali elämä ei enää onnistu. Väkivalta on täysin eri asia kuin riitely ja erimielisyyksien selvittäminen tasavertaisena kumppanin kanssa. Riidan aikana osapuolet voivat olla eri mieltä keskenään vailla pelkoa, päinvastoin kuin väkivaltatilanteessa.

4.2 Väkivallan muodot

Taloudellinen väkivalta voidaan sisällyttää henkiseen väkivaltaan tai se voidaan nimetä erikseen (Ojuri, 2006, 18). Viime aikoina taloudellinen väkivalta on määrittelyissä alkanut nousta omaksi väkivallan muodokseen henkisen väkivallan käsitteen alta. (Kaittila & Nyqvist 2014, 263).

Taloudellinen väkivalta käsitteenä kertoo ilmiöstä, jossa väkivallan tekijän tavoitteena on heikentää uhrin taloudellista itsemääräämisoikeutta esimerkiksi riistämällä tai tuhoamalla toisen omaisuutta sekä voimakkaalla kontrolloinnilla. Hautamäki (2013, 59–60) määrittelee taloudellisen väkivallan taloudellisten päätösten teoksi ilman keskustelua sekä raha-asioiden salaamiseksi. Marttalan (2011, 49–50) mukaan se on esimerkiksi taloudellista alistamista, kiristämistä, kavaltamista tai rahankäytön kontrollointia. Taloudellisella väkivallalla on monia ilmenemismuotoja kuten toisen varojen käyttö tämän tietämättä tai eron jälkeinen omaisuuden jakamisen estäminen. Myös puolison työssäkäynnin estäminen tai häiriköinti on taloudellista väkivaltaa.

Branigan (2014, 3) määrittelee taloudellisen väkivallan olevan esimerkiksi verkkopankkiin pääsyn estämistä, perheen raha-asioista kertomatta jättämistä tai niistä päättämistä ilman keskustelua, rahan antamatta jättämistä perheessä siten, että puolisoilla tai lapsilla ei ole tarpeeksi rahaa esimerkiksi ruokaan tai hygienia-
tarvikkeisiin. Hän nostaa esiin myös rahankäytön kontrolloinnin esimerkiksi siten, että väkivallan uhrin on täytynyt toimittaa kuitit kaikista ostoksistaan. Braniganin tutkimuksesta selviää, että taloudellista väkivaltaa on myös se, jos puoliso käyttää

suuria summia perheen varoja omiin tarpeisiinsa, esimerkiksi elektroniikkaan, ja muu perhe saa vain sen, millä juuri ja juuri tulee toimeen.

Hengellinen väkivalta – käsite on määritelty ensimmäisen kerran Suomessa 1980-luvulla evankelis-luterilaisen kirkon yhteiskunnallisen työn väkivaltatyöryhmän toimesta. Tämän määritelmän mukaan hengellinen väkivalta on uskonnollis-sävytteistä käytöstä, jonka tavoitteena on murtaa tai nujertaa käyttämällä keinoina uskonnollisia uhkauksia, vaatimuksia tai pakotteita. Näiden tekojen kohteena on ihmisen elämäkatsomus, elämäntapa tai mielipide. Vallankäytön taustalla on vetoaminen uskonnolliseen auktoriteettiin, esimerkiksi Raamattuun. (Kukkula 2007, 14–15.)

Henkinen väkivalta Marttalan (2011, 46-47) mukaan henkinen väkivalta on yleisin väkivallan muoto ja se voi olla sekä sanatonta että sanallista. Nimittely, muulla väkivallalla uhkailu, alistaminen, nöyryyttäminen, pelottelu, painostaminen, kiroilu, syytely, kontrollointi sekä vähättely ovat kaikki esimerkkejä henkisen väkivallan muodoista. Mustelmat parantuvat ajan myötä, mutta henkinen väkivalta jättää arven sieluun. Suomen Mielenterveysseura (Henkinen väkivalta satuttaa sisältäpäin) nostaa esiin myös asian toisen puolen, eli sen mitä henkinen väkivalta ei ole. Mielenterveysseura painottaa, että on normaaliin ihmisten väliseen kanssakäymiseen liittyy aina joskus loukatuksi tulemisen tunteita tai sitä, että on tahattomasti tullut itse loukanneeksi toista.

Fyysinen väkivalta on Notkon (2011, 24) mukaan konkreettista ja ruumiillista väkivaltaa, jonka seurauksena uhrille syntyy fyysisiä, usein näkyviä jälkiä. Fyysiseen väkivaltaan liittyy myös vallankäyttöä, joka ei ole fyysistä. Naisten linja listaa, että fyysinen väkivalta voi pitää sisällään muun muassa potkimista, tönimistä, kuristamista tai unen riistoa. Myös tönäisy ja kiinnipitäminen ovat fyysistä väkivaltaa. Pahoinpitely on aina väkivaltaa, riippumatta siitä jääkö siitä näkyviä jälkiä kuten mustelmia. Fyysiselle väkivallalle on tyypillistä, että se raaistuu ajan myötä.

Seksuaalinen väkivalta pitää sisällään kaiken tahdonvastaisen toiminnan lisäksi seksuaalisen uhan ilmapiirin. Seksuaalisen väkivallan muotoja ovat esimerkiksi raiskaus, seksiobjektina kohteleva tai nöyryyttäminen. Parisuhteessa tapahtuvalla seksuaaliselle väkivallalle tyypillistä on se, että väkivalta liittyy muihin väkival-

lan muotoihin. Pahoinpitelyn päätteeksi saattaa tapahtua raiskaus, tai väkivallantekijä saattaa vaatia pahoinpitelyn päätteeksi seksiä tai yhdyntää esimerkiksi sovinnon merkiksi. (Marttala 2011, 49.)

Hautamäki (2013, 57–58) näkee seksuaalisen väkivallan olevan myös puolison vertailua toisiin, pettämistä, kehoollista mykkäkoulua eli ”pihtaamista”, jolloin puoliso pidättäytyy hellyydenosoituksista tai seksistä. Hän luokittelee seksuaalisen väkivallan alle myös pornon katseluun pakottamisen, asiattoman koskettelun ja vihjailun sekä suuttumisen siitä, jos puoliso ei ole suostunut vaatimuksiin seksistä.

Sosiaalinen väkivalta. Sosiaalinen väkivalta on vapaan liikkumisen rajoittamista tai estämistä sekä yhteydenpidon kontrollointia läheisiin ihmisiin. Lisäksi sosiaalisen väkivaltaan kuuluu myös sosiaalisella eristämällä uhkailu (Pääkaupungin turvakoti).

4.3 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta

Maailman terveysjärjestön WHO:n mukaan lähisuhdeväkivalta on perheenjäsenten ja sekä lähisuhteissa elävien välillä tapahtuvaa väkivaltaa, jonka tapahtumapaikana on useimmiten koti (Väkivallan vähentäminen 2013, Lähisuhdeväkivalta). Tiedetään yleisesti, että perheväkivaltaa esiintyy kaikissa kulttuureissa, kaiken ikäisten ihmisten joukossa sekä yhtä lailla samaa sukupuolta olevien suhteissa.

Suomen Poliisin (Poliisi, Väkivalta) mukaan Suomessa väkivalta ei yleensä kohdistu satunnaisesti henkilöihin, vaan väkivalta tapahtuu suhteissa, joissa osapuolet tuntevat toisensa. Toinen maassamme tapahtuvaa väkivaltaa leimaava piirre on päihteet. Suurin osa rikoksista tehdään päihteiden vaikutuksen alaisena.

Perheväkivalta tarkoittaa käsitteenä perheen sisällä tapahtuvaa väkivaltaa. Se sisältää puolisoiden välisen väkivallan, vanhempien lapsiinsa kohdistaman väkivallan sekä lasten vanhempiinsa ja toisiinsa kohdistaman väkivallan. Lähisuhteissa tapahtuva väkivalta puolestaan ulottuu laajemmalle kuin vain oman perheen sisään. Lähisuhdeväkivalta kattaa sukulaissuhteissa, ystävyys-, seurustelu- ja tuttavuus-suhteissa tapahtuvan väkivallan. (Toivio & Nordling 2013, 227.)

Parisuhteessa tapahtuva väkivalta voidaan tyypitellä neljään muotoon Johnsonin ja Ferraron (2000) mukaan, Lähisuhdeterrori ja väkivaltainen puolustautuminen kumppanin väkivaltaista käytöstä ja kontrollointia vastaan ovat tyypillisimmin naisiin kohdistuvia. Näissä muodoissa väkivalta on yksipuolista ja sille motiivina on halu kontrolloida uhria. Kaksi muuta muotoa ovat tilanneväkivalta ja molemminpuolinen väkivaltainen kontrollointi, joissa kumpikin sukupuoli voi yhtä lailla olla sekä kokija että tekijä. Tilannekohtaisessa väkivallassa taustalla ei ole halu kontrolloida, vaan väkivallanteko on seurausta esimerkiksi riitatilanteesta puolison kanssa. Väkivaltainen kontrollointi on kontrollointia, valtataistelua ja väkivaltaa, se voi olla sekä miehen että naisen harjoittamaa. (Johnson & Ferraro 2000, Piispan 2011, 24–25 mukaan.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan taustatekijöitä on yleensä lukemattomia, vaikka yksittäisen tapausten tulkinta voikin antaa kuvan syiden helposti tunnistettavuudesta. Taustatekijöitä selittävät teoriat voidaan jakaa yksilökeskeisyyttä tai vuorovaikutteisuutta korostaviin, kulttuurilähtöisiin ja rakenteisiin perustuviin teorioihin. Yksilökeskeiset teoriat selittävät väkivaltaista käyttäytymistä henkilön psyykkisellä tilalla, esimerkiksi persoonallisuushäiriöllä. Vuorovaikutusta korostavat teoriat keskittyvät perhedynamiikkaan, kun taas kulttuurilähtöiset teoriat lähtevät liikkeelle siitä asetelmasta, että eri kulttuureissa vallitsevat erilaiset normit. Rakenteisiin perustuvat teoriat näkevät perhe- ja lähisuhdeväkivallan taustalla esimerkiksi miesten ja naisten yhteiskunnallista eriarvoisuutta. (Toivio & Nordling 2013, 228–229.)

Perheissä ja lähisuhteissa tapahtuva väkivalta alkaa harvoin fyysisellä väkivallalla. Väkivalta on askel askeleelta, vaikeasti havaittavissa oleva prosessi, jossa yhdistyvät usein väkivallan eri muodot ja kontrolli. Yleensä ennen ensimmäistä fyysistä pahoinpitelyä on edeltänyt henkinen väkivalta, joka on vaikuttanut uhrin itsetuntoon. Väkivallan jatkuessa sen vaikutukset alkavat ulottua uhrin sosiaalisiin suhteisiin ja psyykkiseen hyvinvointiin esimerkiksi hämärtäen normaalin ja epänormaalin välistä rajaa. Tyypillistä väkivallalle on sen raaistuminen ajan myötä, harvoin väkivalta myöskään jää kertaluontoiseksi tapaukseksi, vaan sillä on taipumus toistua uudelleen. (Espoon kaupunki 2012, Mitä on lähi- ja perhesuhdeväkivalta.)

Toivion & Nordlingin (2013, 229) mukaan väkivallan seuraukset riippuvat koetuista väkivallan muodoista, mutta seuraukset psyykkisellä tasolla ovat lähes aina vaka-

via. Mitä pidempiaikaista väkivalta on, sitä suurempi riski uhrilla on traumatisoitua. Väkivallan uhrilla esiintyviä psyykkisiä oireita voivat olla muun muassa masennus, syyllisyyden tunteet sekä itsetunnon vahingoittuminen. Kaittilan & Nyqvistin (2014, 264) mukaan parisuhdeväkivallan vaikutukset naiseen liittyvät niin psyykkiseen kuin fyysiseenkin terveydentilaan. Väkivalta voi aiheuttaa muun muassa kroonistuneita kiputiloja ja sairauksia, jotka liittyvät sydämeen, vatsaan sekä keskushermostoon.

Pelko, suru ja muu vahingoittuminen ulottuu myös väkivallan uhrin lähipiiriin: muuhun perheeseen, sukulaisiin ja ystäviin. Yhteiskunnan kannalta katsottuna perhe ja lähisuhdeväkivalta aiheuttaa valtavia kustannuksia vuosittain. Kun henkilö joutuu väkivallan uhriksi, yleensä hän siitä selvitäkseen tarvitsee yhteiskunnalta apua ja tukea. Välittömien kustannusten lisäksi tulee myös huomioida välilliset kustannukset, joita koituu esimerkiksi menetetyistä hyvinvoinnista ja työpanoksesta. (Ensi- ja turvakotien liitto, Perheväkivallan kustannukset.)

4.3.1 Kulttuurinen näkökulma perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan

Braniganin tutkimuksessa (2014, 22) tuli ilmi myös taloudellisen väkivallan kulttuurisidonnainen muoto. Tutkimus tehtiin Australiassa, ja siihen osallistuneista naisista yli puolet oli maahanmuuttajia. Heidän keskuudessaan nousi esiin kertomuksia, joissa nainen kertoi puolisonsa estävän häntä lähettämästä rahaa kotimaahansa jääneelle perheelle. Esimerkkitapauksessa mies antoi vaimolleen viikkorahaa 20 dollaria jotta tämä pääsisi kulkemaan töihin. Ohjeistukseksi hän kertoi, että jos rahasta jäi yli, nainen voisi ostaa itselleen kosmetiikkatuotteita tai lähettää rahat kotiin. Todellisuudessa 20 dollaria ei riittänyt edes työmatkoihin.

Keskisen (2010, 246–247) mukaan ei voida puhua parisuhdeväkivallasta ilman, että nostettaisiin esiin kulttuurinen käsitys rakkaudesta sekä heteroseksuaalisen parisuhteen asemasta. Edelleen kulttuurissamme heteroydinperheestä poikkeavat elämisen mallit nähdään merkinä epäonnistumisesta. Vallitseva mielikuva esimerkiksi raiskaajista on niin sanottu puskaraiskaaja, vaikka suurimman osan raiskauksista tekevät tutut tai puolitutut. Todennäköisesti tästä syystä johtuen puska-

raiskaukset myös ilmoitetaan poliisille: teko on kulttuurisesti tutumpi kuin esimerkiksi oman kumppanin tai työkaverin tekemä väkivaltarikos.

Läheisen ihmisen taholta koettuun väkivaltaan liittyy laajalti erilaisia tunteita: häpeää, syyllisyyttä, pelkoa sekä salailua ja vaikenemista. Tämä on syy, minkä vuoksi lähisuhdeväkivaltaa tapahtuu enemmän, mitä luullaan. (Tärkeää tietää lähisuhde- ja perheväkivallasta, 2014.) Maassamme vallitseva vaikenemisen kulttuuri lyö leimansa myös väkivaltaan, erityisesti lapsiin kohdistuneissa väkivallanteoissa. Kynnys puuttua perheen sisäiseen väkivaltaan ulkopuolisen taholta on korkea. (Minedu.) Myös Suomen Mielenterveysseura (Väkivalta tuo pelon perheeseen) jatkaa samalla linjalla. Sen mukaan vain murto-osa perheväkivallasta tulee viranomaisten tietoon, ja pitkään väkivaltaisessa suhteessa elänyt saattaa vähätellä kokemuksiaan sekä kokemansa väkivallan vaikutuksia.

Keskisen (2010, 247–248) toteaa, että sukupuolittuneet käsitykset syyllisyydestä ja häpeästä liittyvät tiiviisti parisuhdeväkivaltaan ja seksuaaliseen väkivaltaan. Historiassamme pitkään eläneet käsitykset naisuhrin syyllisyydestä sekä naisten seksuaalisuuden likaisuudesta ovat vasta feministisen ajattelun myötä lähteneet purkautumaan. Kulttuuriimme on rakentunut vahva vaatimus pärjätä ja selviytyä. Vallalla olevassa tasa-arvoa korostavassa kulttuurissa on hankalaa tuoda esiin sukupuolittuneita kokemuksia heikkoudesta ja uhriudesta, koska esiintuomisen seurauksena romuttuisi kuvitelma naisten vahvasta asemasta ja jo saavutetusta tasa-arvosta. Yhäkin enemmän vaietaan väkivallasta ja kieltäydytään näkemästä sen seurauksia kuin tunnustetaan sukupuoleen liittyvä eriarvoisuus.

4.3.2 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta Suomessa

Suomen lain (L 19.12.1889/39) mukaan lähisuhde- ja perheväkivalta ovat rangaistavia tekoja, joihin kansalaisilla on oikeus ja velvollisuus puuttua. Hautamäen (2013, 49–51) mukaan kyseessä on maailmanlaajuinen, kaikissa kulttuureissa, uskonnoissa ja yhteiskuntaluokissa esiintyvä ilmiö. Lähisuhde- ja perheväkivalta on suvun tai muun lähiyhteisön sisällä tapahtuvaa käyttäytymistä, joka vaarantaa terveyden, henkisen hyvinvoinnin ja jopa ihmishengen.

Väestöliiton mukaan Suomessa tehdään Euroopan unionin muihin maihin verrattuna kaksinkertainen määrä henkirikoksia jäsenmaiden keskiarvoon verrattuna, eikä maamme ole vahvoilla väkivaltatilastoissakaan. (Väestöliitto, Väkivallan yleisyys). Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisun (Perheväkivalta Suomessa) mukaan vuonna 2007 tilastoiduista väkivallanteoista perheväkivallaksi merkittiin kaksitoista prosenttia. Poliisin tietoon tulleiden, ruokakunnan sisässä tapahtuneiden, lievien pahoinpitelyiden sekä pahoinpitelyiden määrä on kasvanut viimeisen kahdentoista vuoden aikana. Poliisin tietoon tulleiden tapausten määrän kasvun voidaan katsoa johtuvan ilmoitusalttiuden lisääntymisestä.

Suomessa perhe- ja lähisuhdeväkivallan tunnistaminen ja esille ottaminen on suhteellisen uusi asia, aivan kuin muuallakin Euroopassa. 1960-luvulta lähtien on tapahtunut asteittain perheen sisäiseen väkivaltaan liittyvää keskustelun vapautumista, tutkimusta ja palveluiden kehitystä. Suomalainen perheväkivallan vastainen työ alkoi lastensuojelun ja naisliikkeen lähtökohdista. Valtakunnallisesti Suomen herääminen perheväkivaltaan kesti vielä suhteellisen pitkään muihin Pohjoismaihin verrattuna. Merkittäviä uudistuksia tapahtui vasta 1990-luvulla, esimerkiksi raiskaus avioliitossa kriminalisoitiin vuonna 1994. (Ruohonen 2006, 9-15.)

Maassamme perheväkivaltaa on tutkittu pääasiassa miehen naiselle tekemänä väkivaltana ja myös muuta naisten kokamaa väkivaltaa on tutkittu paljon. On kuitenkin selvää, että myös naiset käyttävät perheissä väkivaltaa ja voidaankin sanoa, että suomalainen perheväkivalta kohdistuu naisten lisäksi myös miehiin ja lapsiin. Perheväkivallalle tyypillistä on sen kasaantuvuus, sitä ei esiinny tasaisesti tai satunnaisesti. Törkeimpien perheväkivallan muotojen on myös katsottu kasautuvan muullekin törkeälle väkivallalle tyypilliseen tapaan sosiaalisesti huono-osaisimpien ryhmiin. (Danielsson & Salmi, 2013.) Kaltoinkohtelu on sukupolvelta toiselle siirtyvä ilmiö, toteaa Ellonen (2013, 8). Hänen mukaansa ne vanhemmat, jotka ovat itse lapsuudessaan joutuneet kokemaan kuritusväkivaltaa, käyttävät sitä enemmän omiin lapsiinsa verrattuna niihin vanhempiin, jotka eivät olleet lapsuudessaan kokeneet kuritusväkivaltaa.

Kansallisen rikosuhritutkimuksen mukaan kymmenen prosenttia parisuhteessa olevista naisista ja kuusi prosenttia miehistä kertoi kokeneensa elämänsä aikana fyysistä väkivaltaa kumppaninsa taholta. Vanhemmissa ikäryhmissä väkivallan tai

sen uhan kokemukset parisuhteessa olivat selvästi harvemmassa kuin nuoremmissa ikäryhmissä. Tutkimuksessa selvisi myös, että sosioekonominen asema vaikuttaa parisuhdeväkivallan kokemiseen. Paremmin toimeentulevat kokivat harvemmin parisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kuin heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat. Tutkimuksessa käy ilmi, että vain harvasta tapauksesta on ilmoitettu poliisille, miehiin kohdistuneista väkivallanteoista pienempi osa kuin niissä tapauksissa, joissa nainen oli väkivallan kokijana (Danielsson & Salmi, 2013.)

4.4 Parisuhdeväkivalta on sukupuolittunut ilmiö

Parisuhdeväkivalta on sukupuolittunutta niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Useimmiten mies on väkivallantekijä, ja nainen väkivallan uhri. Väkivallan sukupuolittuneisuus tarkoittaa seksuaalisuuden, sukupuolen ja väkivallan yhteen kietoutumista. Voidaan nähdä, että väkivalta on miehelle tapa näyttää toteen naiselle valta-asemansa suhteessa sekä samalla vahvistaa omaa, maskuliinista identiteettiään. (Kaittä & Nyqvist 2014, 263.) Voidaan kuitenkin osoittaa, että parisuhdeväkivaltaa on tutkittu suurimmaksi osaksi naisiin kohdistuvana väkivaltana. Parisuhteissa miehiin kohdistuvaa väkivaltaa on tutkittu vähän, kuten myös väkivallan kokemusten yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia kummankin sukupuolen kesken. (Flinck 2009, 196.)

Sukupuolittuneen väkivallan tutkimus on alkanut 1970-luvulla huomion kiinnittyessä miesten naisiin kohdistamaan väkivaltaan ja antoi samalla suuren merkityksen feministiselle väkivallantutkimukselle. 1980-luvulta lähtien keskustelu laajeni käsittämään yksittäisen väkivallanmuotojen lisäksi myös käytäntöjä ja kulttuurisia käsityksiä, jotka oikeuttavat ja häivyttävät väkivaltaa normalisoinnin keinoin. 1990-luvulla aihepiiri on laajentunut edelleen koskemaan muun muassa maanmuuttajanaisten kokeman väkivallan kautta rasismia, kansalaisuutta sekä kansallisuuttavalla, jota pelkkä sukupuolen analysointi ei tavoita. Toinen esimerkki aihepiirin laajentumisesta on miesuhrien kokemukset, jotka tarjoavat mahdollisuuden pohtia maskuliinisuutta sekä heikkoutta uudella tavalla. Suomessa sukupuolittunutta väkivaltaa alettiin muun maailman kehityskulusta poiketen tutkia vasta 1990-luvun puolivälissä. (Keskinen 2010, 245.)

Puolisoiden menneisyyteen liittyvät asiat, parisuhteelle ladatut toiveet, ulkopuolelta tulevat paineet sekä parisuhteen nykytila ovat kaikki tekijöitä, jotka voivat johtaa parisuhdeväkivaltaan. Miesten kokemukset painottavat parisuhteen nykytilaa ja parisuhteen ulkopuolelta tulevia tekijöitä, joista esimerkkinä voi nostaa esiin auttajien tuomitsevat asenteet. Naisten kokemukset väkivaltaan johtaneista tekijöistä kertovat, että puolisoiden menneisyys esimerkiksi seksuaalisen hyväksi käytön kokemusten myötä sekä parisuhteen nykytila painottuvat. Yhteiset kokemukset sekä miesten että naisten osalta osoittavat, että parisuhteeseen asetetut toiveet kuten epärealistiset odotukset sekä puolison yllättävät temperamentti- ja persoonallisuustyypit yhdessä parisuhteen ulkopuolisten paineiden, parisuhteen nykytilan sekä puolisoiden menneisyyteen liittyvien asioiden kuten turvallisen vanhemmuuden puuttuessa vaikuttavat väkivaltaan parisuhteissa. (Flinck 2009, 199.)

Keskisen (2010, 247) mukaan parisuhdeväkivallassa on useimmiten kyse vallankäytöstä, toisen alistamisesta ja nöyryyttämisestä. Kun on tutkittu parisuhteessaan väkivaltaa käyttäviä miehiä, on todettu, että väkivaltatilanteiden taustalla on usein pyrkimys hallintaan, miehisyuden esittämiseen sekä naisen seksuaalisuuden kontrollointiin. Väkivallan avulla on pyritty saavuttamaan valta-asema. Vähemmän tutkittua naisten tekemää väkivaltaa taustoittavat useat erilaiset asiat. Latun (2008) mukaan naisten tekemän väkivallan lähtökohtana voi olla itsepuolustus tai sitten sen voidaan katsoa olevan seurausta miehen tekemästä väkivallasta. Väkivalta voi olla myös keino ratkaista konfliktitilanne tai se voi olla mustasukkaisuuden aiheuttama kontrollointikeino.

Marttala (2011, 37) toteaa, että Suomessa koti on miehelle turvallisempi paikka ja naiselle turvattomampi. Yleisin lähisuuhdeväkivallan ilmenemismuoto on naiseen kohdistuva, parisuhteessa tapahtuva väkivalta. Kuitenkin Tuhansien iskujen maa – Miesten kokema väkivalta Suomessa – julkaisussa kerrotaan tutkimustuloksesta, jonka mukaan haastatelluista miehistä 55 prosenttia oli kokenut väkivaltaa tai uhkailua ja naisten prosenttiosuus oli tismalleen sama. Samankaltaisia tuloksia saatiin parisuhdeväkivallan osalta. Tutkimuksen mukaan sekä miehet että naiset olivat kokeneet yhtä usein nykyisen kumppanin tekemää väkivaltaa sekä väkivaltaa nykyisen suhteensa aikana viimeisen vuoden aikana. (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 16.)

Vaikka eroa sukupuolten välillä ei näy väkivallan uhriksi joutumisessa, ero näkyy väkivallan luonteessa sekä määrässä. Naisiin kohdistunut väkivalta parisuhteissa on fyysisiltä sekä psyykkisiltä seurauksiltaan vakavampaa ja sitä tapahtuu useammin. Poliisin tietoon tullut väkivalta on suurimmaksi osaksi miesten naisille tekemää väkivaltaa, mutta on kuitenkin syytä ottaa huomioon, että poliisin tietoon tulee vain pieni osa kaikesta väkivallasta. Piiloon jäävästä rikollisuudesta suuri osa muodostuu lievästä väkivallasta sekä kotien sisässä tapahtuvista väkivallanteoista. (THL, Sukupuolistuneen väkivallan yleisyys Suomessa).

4.5 Väkivallan syklinen luonne parisuhteessa

Vuonna 1979 psykologi Lenore Walker kehitti väkivallan syklisyysteorian, jota tosin myöhemmin on hieman muokattu. Teorian mukaan tyypillisessä väkivaltaisessa parisuhteessa esiintyy kolme seuraavaa vaihetta: kasvavan jännityksen vaihe, väkivaltainen vaihe sekä kuherruskuukausivaihe. Lindqvistin (2009, 128–129) mukaan väkivallan luonteelle tyypillistä on, että väkivallanteon jälkeen tekijä toistuvasti pyytää anteeksi ja katuuko tekoaan. Väkivallan kokija antaa tekijälle uuden mahdollisuuden toivoen muutosta parempaan. Näin hyvät ja huonot ajat voivat vaihdella suhteessa jopa vuosia.

Tyypillistä kasvavan jännityksen vaiheelle on riitaantuminen esimerkiksi arjen asioista, jolloin riitelyyn voi kuulua nimittelyä. Väkivallan uhri tyypillisesti käyttäytyy siten, että hän yrittää tilannetta rauhoittamalla välttää pahoinpitelyn. Rauhoittaakseen tilannetta hän saattaa suostua väkivallan tekijän pyyntöihin tai muuten miellyttää tätä. Fyysinen väkivalta alkaa väkivaltaisessa vaiheessa, laukaisijana toimii yleensä jokin muu kuin kokijan käytös, esimerkiksi väkivallan tekijän tunnetila tai jokin ulkoinen tekijä. Kuherruskuukausivaiheen aikana tekijä katuuko tekoaan tai vaihtoehtoisesti vähättelee tapahtunutta samalla syyttäen uhria tapahtuneesta. Kumppaneiden side vahvistuu väkivallan tekijän vakuutellessa, että sama ei toistuisi enää koskaan. (The Cycle of Domestic Violence 2015.)

Marttalan (2011, 43) mukaan väkivallalle tyypillinen jaksottainen luonne on syynä sille, että uhri tulee emotionaalisesti riippuvaiseksi väkivallan tekijästä. Väkivallan tekijällä on valta ja voima osoittaa uhrille hänen arvonsa. Uhrin tunteet arvo-

muudesta iloon ja rakkauteen ovat riippuvaisia väkivallan tekijän mielialoista ja käyttäytymisestä. Niin kutsutun traumaattisen riippuvuuden onkin katsottu aiheuttavan lämmön, rankaisun ja ennakoimattoman väkivallan sekä täydellisen avuttomuuden kokemusten vaihtelusta.

Kun väkivalta tapahtuu perheissä tai lähisuhteissa, kyseessä on harvoin kertaluontoinen ilmiö. Usein kyseessä on salakavalasti, ajan saatossa kehittyvä prosessi, jonka seurauksena läsnä on jatkuvasti erilaisia yhdistelmiä väkivallasta ja kontrollista. Väkivalta harvoin alkaa fyysisenä väkivaltana. Ennen ensimmäistä fyysistä väkivallantekoa edeltää usein näkymätön väkivalta: kontrollointi ja henkinen väkivalta. Näiden seurauksena uhrin itsetunto huononee, sosiaalinen elämänpiiri pienenee sekä normaalin ja epänormaalin raja alkaa hämärtyä. Väkivallalle tyypillistä on, että jatkuessaan se myös raaistuu. (Espoon kaupungin lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma 2010, 7.)

5 TALOUDELLISEN VÄKIVALLAN MONIMUOTOISUUS

Tästä luvusta lähtien kuljetan teoriaa ja tutkimustuloksia rinnakkain. Avaan taloudellista väkivaltaa yksityiskohtaisemmin sen eri ilmenemismuotojen kautta ja myös sen syitä ja seurauksia. Lisäksi käsittelen taloudellista väkivaltaa sukupuolittuneen väkivallan näkökulmasta ja kerron sen vaikutuksista väkivallan kokijan elämän eri osa-alueille. Aineistoon kuului kertomuksia niin aikuisiällä kuin lapsuudessakin koetusta taloudellisesta väkivallasta. Lapsuudenaikaiset kokemukset taloudellisesta väkivallasta käsitellään erikseen luvussa 5.4.

5.1 Raha ja valta perheissä

Raha ja rahankäyttö perheissä liittyvät näkymättömään vallankäyttöön ja tehtävänkatoon puolisoiden välillä. Tehdyissä tutkimuksissa köyhyydestä ja rahankäytöstä on tutkittu samassa taloudessa asuvia, eikä niissä ole kyseenalaistettu oletusta, että perheen sisällä varat jakautuvat tasan kaikkien kesken. 1980-luvulla useissa maissa kiinnostuttiin perheiden ja kotitalousten sisäisestä tulonjaosta. Tuolloin kävi ilmi, että tulonjako ei läheskään aina ole tasa-arvoista, eikä perheenjäsenillä välttämättä ole yhteneviä mielipiteitä siitä, kuinka rahaa käytetään. (Repo 2009, 67.)

Vallan resurssiteorian mukaan perheen sisäisissä päätöksissä valtaa on eniten sillä, joka tuo perheeseen eniten taloudellisia resursseja (Repo 2009, 66–67.) Tätä teoriaa tukee EU-tutkimus (FRA 2014), jossa kävi ilmi, että naisen taloudellisen päätäntävällän puuttuminen tai sen epätasa-arvo suhteessa muuhun perheeseen altistaa naisen fyysiselle, henkiselle ja seksuaaliselle väkivallalle muita useammin. Ivasta iskuun – artikkelissa (Kirkko & Kaupunki, 2014) Hautamäki toteaa, että taloudellista väkivaltaa on siellä, missä rahasta on pulaa, mutta ihan yhtä lailla myös niissä perheissä ja talouksissa, joissa tienataan hyvin.

5.2 Taloudellinen väkivalta parisuhteessa

Tutkimukseen osallistuneista, taloudellista väkivaltaa kokeneista, kaksi kahdeksasta oli miehiä, loput kuusi olivat naisia. Naiset kuvasivat taloudellista väkivaltaa

miesten tekemänä väkivaltana, miehet naisten tekemänä. Jossain määrin aineistossa kuvattiin myös lasten varojen väärinkäyttöä ja näin ollen taloudellisen väkivallan voidaan nähdä kohdistuvan lapsiin niin epäsuorasti kuin suorastikin. Kaikki kahdeksan kertomuksensa kirjoittanutta olivat kokeneet taloudellista väkivaltaa parisuhteessa, joko nykyisessä tai jo päättyneessä suhteessa. Suhteiden kestot vaihtelivat lyhyistä seurustelusuhteista aina 40 vuoden avioliittoon saakka. Yhtä lukuun ottamatta kaikilla kirjoittajista oli lapsia.

Meillä oli yksi lapsi. Liitto kesti 19 vuotta. (Nainen)

Olimme mieheni kanssa naimisissa 15 vuotta, yhdessä olimme 19v ja saimme viisi lasta - - (Nainen)

Olemme olleet naimisissa 32 vuotta ja meillä on kolme teini-ikäistä lasta. (Nainen)

Taloudellinen väkivalta parisuhteessa -tutkimuksessa (Kaittila & Nyqvist 2014) on esitetty vastauksia kysymyksiin siitä, millaisia muotoja taloudellinen väkivalta parisuhteissa voi pitää sisällään, kuinka se kytkeytyy muuhun parisuhdeväkivaltaan ja mitä seurauksia siinä on väkivallan kokijalle koitunut. Kirjallisuuskatsauksesta käy myös ilmi, että ilmiötä tarkastellaan sukupuolittuneena ilmiönä: miesten naisille tekemänä väkivaltana. Kaittila & Nyqvist (2014, 268) nostavat esiin kirjallisuuskatsauksessaan neljä taloudellisen väkivallan muotoa: työssäkäynnin rajoittaminen ja häiriköinti, rahaan liittyvä kontrollointi, taloudellinen hyväksikäyttö ja eron jälkeinen taloudellinen väkivalta.

Työhön liittyvä taloudellinen väkivalta. Työhön liittyvä taloudellinen väkivalta voidaan jakaa kahteen muotoon: työssäkäynnin rajoittamiseen ja työn teon häiriköintiin. Työssäkäynnin rajoittaminen voi tarkoittaa useimmiten sitä, että työhön pääsyä rajoitetaan esimerkiksi piilottamalla auton avaimet tai pahoinpitelemällä puolisoa siten, että hän ei kykene töihin. Työn teon häiriköinti puolestaan näkyy esimerkiksi sellaisiin väkivallanteoihin, joissa puoliso häiriköi työntekoa soittelemalla jatkuvasti työpaikalle tai päivystämällä työpaikan ulkopuolella. (Kaittila & Nyqvist 2014, 268–269.)

Tutkimuksessani työhön liittyvä taloudellinen väkivalta nousi esiin kuvauksena entisen puolison vallankäytöstä vielä eron jälkeenkin. Vaikea elämäntilanne eroprosesseineen oli vienyt kirjoittajan sairauslomalla ja näin ollen vaikuttanut työssäkäyntiin. Parisuhteessaan kirjoittaja kertoi kokeneensa henkistä väkivaltaa puolisonsa taholta. Henkinen väkivallan seurauksena kirjoittaja kertoi alkaneensa epäillä ammatinvalintaansa.

Olen keväällä valmistunut (*ammatti*) ja (*erikoisala*), minulla on ollut aina töitä ja olen pidetty työntekijä, mutta tämän eroprosessin vuoksi olen kärsinyt unettomuudesta, peloista ja ahdistuksesta joiden vuoksi olen ollut sairauslomalla. (Nainen)

Olen myös miettinyt, että olenko oikealla alalla. Exä sai minut epäilemään omaa ammatinvalintaani ja taitojani vaikkei häntä koskaan kiinnostanut kuulla, että miten töissä pärjäsini. (Nainen)

Työssäkäynnin rajoittaminen oli mahdollista myös eron jälkeen, osoitti tutkimuksen aineisto. Entisen puolison välinpitämättömyys sovittuja tapaamisia kohtaan ja enakoimattomuus lasten asioissa oli aiheuttanut lasten äidille ongelmia työskennellä säännöllisesti. Osa-aikatyö muutaman vuoron viikkotahtia onnistuu ainoastaan nykyisen puolison avustuksella.

Valmistuttuani olen jatkanut keikkatyöläisenä kahdelle työnantajalle. Pystyn käytännössä tekemään noin 2-5 vuoroa viikossa puolisoni avustuksella. Vakituista työtä en voisi ottaa tässä elämäntilanteessa, kun en voi mitenkään ennakoita, että milloin lapset ovat luonani. (Nainen)

Kontrollointi taloudellisen väkivallan muotona. Kontrollointi raha-asioissa tarkoittaa Kaittilan & Nyqvistin (2014, 269) mukaan käyttäytymistä, jolloin mies vaatii tietää puolisonsa kaikki tulot ja menot sekä hän saattaa tehdä kaikki perheen taloutta koskevat päätökset yksin kertomatta niistä puolisolleen. Kontrollointia on myös väkivallantekijän omien raha-asoiden salailu ja piilottelu, veloista kertomatta jättäminen tai puolison rahojen piilottaminen. Rahankäytön kontrollointi on yleisin taloudellisen väkivallan muoto parisuhteissa.

Rahankäytön kontrolloinnin yleisyys näkyi myös tutkimusaineistossa. Aineistossa esiin tulleita kontrolloinnin muotoja olivat muun muassa raha-asoiden salailu ja

tilin hallinta. Aineiston kuvaukset kertoivat, kuinka väkivallantekijä saattoi piilottaa perheeseen tulleet ylimääräiset rahat ja käyttää ne ainoastaan omiin tarkoituksiinsa kertomatta tarkemmin rahan käyttökohteista puolisolleen. Aineistosta kävi ilmi, että myös muuta kuin rahaa voi kätkeä puolisoltaan, kirjoittaja kuvasi sijoituskohteiden piilottamista.

Saamansa ylimääräiset rahat, esim. työnantajalta tai vanhemmiltaan saamansa joululahjarahat hän ”piilotti” visusti käyttäen ”johonkin”. (Mies)

Kun muu rahankäytön kontrollointi ei auttanut, niin piilottamalla sijoituskohteet onnistuu sitten hyvin tekemään kiusaa. (Nainen)

Raha-asioiden salailu ilmeni tutkimuksen aineistossa yhtenä kontrolloinnin tapana. Kirjoittaja kuvasi, kuinka puoliso velkaantui jättäen kertomatta syistä, jotka luottokorttivelan syntyyn johtivat.

Palkallaan hän aina ensiksi maksoi visa-velkansa pois eikä sitten paljon jäänytkään. Mihin tavaroihin visaa oli vingutettu, se ei tullut koskaan ilmi. (Mies)

Tutkimukseni osoitti myös sen, että taloudellinen väkivalta ei kohdistunut ainoastaan puolisoon, vaan myös lapsiin. Yksi tutkimukseen osallistuneista kuvasi, kuinka hänen puolisonsa ja lastensa isä ottaa lasten rahoja itselleen omin luvun. Tämän seurauksena sekä lapset että heidän äitinsä eivät enää uskaltaneet tallettaa tileille rahaa peläten, ettei se pysy siellä.

Hän myös kontrolloi ja jopa ottaa lasten rahoja omiin nimiinsä milloin milläkin tekosyyllä ja sekä minä että lapset emme uskalla tallettaa lasten tileille rahaa, koska se ei siellä välttämättä pysy. (Nainen)

Rahankäytön kontrolloinnin yksi muoto on taloudellisten päätösten teko yksin, ilman toisen kuulemista tai asioista keskustelemista. Aineiston kuvaus miehen yksinvaltiudesta taloudenhallinnan suhteen kuvaa juuri tätä muotoa taloudellisesta väkivallasta. Päätösten yksin tekemistä kuvaa myös kertomus siitä, kuinka yhteinen tili oli naisten tietämättä muutettu ainoastaan miehen nimiin. Asia kävi ilmi vasta eron hetkellä.

Mies maksoi laskut, ja piti tiliä hallussaan, laittoi rahaa piiloon omaan lompakkoonsa ja hyvän päivän tullen saattoi ostaa meille kirpputorilta jotakin pientä. (Nainen)

Eromme aikoihin tajusin, että tili joka piti olla meidän yhteinen tili, oli-kin vain hänen nimissään ja vain hänellä oli sinne pankkitunnukset. Sille tilille meni kaikki ansioni, lapsilisät, opintotuet ym. (Nainen)

Taloudellinen hyväksikäyttö. Kolmas muoto parisuhteessa tapahtuvasta taloudellisesta väkivallasta, joka kirjallisuuskatsauksessa (Kaittila & Nyqvist 2014, 269–270) nousee esiin, on taloudellinen hyväksikäyttö. Taloudellinen hyväksikäyttö on perheen yhteisten varojen kulutusta omiin tarpeisiin, velkakierteeseen saattamista sekä esimerkiksi taloudellisen vastuun välttelyä. Hyväksikäyttö on erityisesti riippuvuusongelmista kärsivien henkilöiden harjoittama taloudellisen väkivallan muoto. Perheen taloudelliset resurssit saattavat kulua lähes kokonaan pelaamisen rahoittamiseen.

Yksi kirjoittajista kuvasi, kuinka joutui yksin vastuuseen talouden hankinnoista uusperheessä. Toimintamallin, jossa mies maksoi hankinnat, muuttamishdotukset aiheuttavat epäsopua puolisoitten välille. Kirjoittaja kuvasi, kuinka suosion saaminen puolisoilta on riippuvainen maksajan roolissa toimimisesta.

Kun vuodet vierivät, niin myös taloudelliset velvoitteet kasvavat. Tulee ajokorttien ja autojen hankinnat. Koulutuksessa olen ainoa rahallinen avustaja, joka kustantaa tietokoneita jne. Niin kauan kuin toimin edellä mainitusti saan suosiota puolisoilta. (Mies)

Kaksi kertomusta sisälsi kuvauksen taloudellisen vastuun välttelystä, joka oli myös tunnusomaista taloudelliselle hyväksikäytölle. Aineistosta kävi ilmi, että kun vastuu yhteisestä taloudesta oli vain yksillä hartioilla, syntyi katkeruuden tunteita ja puolisoitten välinen suhde muuttui. Kirjoittaja kuvasi suhteen muuttumista tasavertaisesta holhoajan ja holhottavan suhteeksi.

- -mies ei edes kysy, onko laskut maksettu, kun taas kerran katkerana tilipäivän koittaessa ne saan maksettua. (Nainen)

- -siitä pitäen hän sitten antoi tilipäivänä pankkikorttinsa ja käski maksaa laskut ja siirtää rahaa myös minun tililleni ja hänelle piti jättää käyttövara. Minusta se oli silloin hieno systeemi, sainhan mielen-

rauhan, mutta tällä järjellä ajattelen, että eihän se ollut kahden aikuisen tasavertainen suhde vaan holhoajan ja holhottavan suhde. (Nainen)

Aineistosta nousivat esiin myös elintasoerot taloudellista väkivaltaa kokeneen ja väkivallan tekijän välillä. Kertomusten mukaan väkivallantekijä saattoi elellä varsin leveästi, puolison ja lasten pärjätessä pakon edessä paljon vähemmällä.

Kaikki rahani laitoin yhteiseen kotiin, perheen arjen kuluihin, lainan maksuihin ja lapsiin. En käynyt missään, minulla ei ollut harrastuksia, kuljin siskoni vanhoissa vaatteissa. (Nainen)

Taloudellinen väkivalta ilmeni siten, että meillä oli, varsinkin niukkoina aikoina, HYVIN erilainen elintaso. (Nainen)

Kun kävimme matkoilla, tai messuilla, tai kauppakeskuksissa mies ei halunnut ostaa ruokaa/evästä tai vastaavaa vaan valitti ettei raha riittänyt, mutta jos samalta reissulta löytyi hänelle esimerkiksi uudet hifi-kaiuttimet tai autoradio tai vaikka uusi televisio, niin rahaa oli kummas-ti siihen, mutta ei lapsille tai ja minulle. (Nainen)

Kahtena viimeisenä avioliitto vuotena hänestä tuli yllättäen hyvin varakas ja sitten taas kävi ilmi kuinka hänen elintasonsa olikaan muuta perhettä laajempi. (Nainen)

Eräs kirjoittaja varsin aiheellisestikin totesi, että tarvittaisiin enemmän puhetta siitä, kuinka epätasa-arvoisesti rahaa perheissä käytetään. Hän myös esitti, että tarjolla tulisi olla laskukaava, jolla naiset saisivat laskea, kuinka raha perheessä jakautuu. Aineistosta kävi selvästi ilmi, että useassa perheessä oli perheenjäsenten välisiä elintasoeroja.

Minusta pitäisi puhua enemmän siitä kuinka paljon näitä siipeilijöitä onkaan ja kuinka tulisi ihan laatia joku laskukaava, millä naiset saisivat laskea miten epätasa-arvoisesti perheessä rahaa mahdollisesti käytetään. Tulisi kysyä minkä tasoinen elintaso eri perheenjäsenillä on? (Nainen)

Riippuvuusongelmiin liittyvää taloudellista hyväksikäyttöä kuvasi kolme kahdeksasta tutkimukseen osallistuneista. Kaksi näistä kertomuksista kuvasi lapsuuden-perheessä tapahtunutta taloudellista väkivaltaa ja siihen liittyvää riippuvuusongel-

maa. Riippuvuusongelmista esiin tulivat alkoholiongelma sekä pelaamiseen liittyvät ongelmat, mutta myös riippuvuus tupakkaan.

Miehen tupakkaan, kaljaan, kännitakseihin ja myös aika kalliiseen urheiluharrastukseen riitti aina rahaa. Minä ja lapsi saatiin sitten tyytyä vähempään.(Nainen)

Erilainen elintaso parisuhteen ja perheen sisässä aiheuttaa monenlaisia tunteita. Katkeruuden tunteista kertoi tutkimukseen osallistunut nainen. Hän on joutunut perheessä elättäjän rooliin miehen käyttäessä varoja omiin tarpeisiinsa ja riippuvuuksiinsa.

Ja samalla katkeroiduin vähän kerralla siitä, että olen joutunut uhraamaan kaikki tienaamani rahat (ei ihan pieni summa) perheeseen, samalla kun mies on ostanut tupakkaa, kaljaa ja vielä pelannut rahapelejä pelikoneilla - - (Nainen)

Aineistosta nousi esille myös uhrin omaisuuden tuhoaminen yhtenä taloudellisen väkivallan muotona. Kirjoittajat kuvasivat, kuinka olivat joutuneet todistamaan oman omaisuutensa tuhoamista sekä välinpitämätöntä suhtautumista sitä kohtaan puolisoitensa taholta.

Mies rikkoi ja hävitti hyvin paljon omaisuuttani tahallaan. (Nainen)

Minun tavaroillani tai omaisuudella ei ollut myöskään mitään arvoa. Jos astioita särkyi niin ex vain tokaisi, että "ei sillä väliä, kun ne ovat näitä sinun X-astioita." (Nainen)

Hän otti usein korujani lainaksi ja palautti ne rikkinäisinä. (Nainen)

5.3 Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta

Taloudellinen väkivalta ei ole poikkeus väkivallan muotojen joukossa, vaan myös sillä on taipumus jatkua suhteen päättymisen jälkeenkin. Tyypillistä eron jälkeiselle taloudelliselle väkivallalle on yhteiskunnan vallitsevien käytäntöjen hyödyntäminen tarkoituksena vahingoittaa toista. Esimerkiksi oikeusjärjestelmän hyväksikäyttö voi ilmetä oikeudenkäynnin tahallisenä pitkittämisenä. Elatusmaksuihin liittyvä taloudellinen väkivalta ilmenee usein kieltäytymisenä niiden maksamisesta. (Kaittila & Nyqvist 2014, 270).

Tutkimusaineistossa eron jälkeistä taloudellista väkivaltaa kuvasi neljä kirjoittajaa kahdeksasta. Kolme neljästä oli eronnut avioliitosta, yksi kirjoittajista oli eronnut seurustelusuhteesta. Kirjoittajat kuvasivat muun muassa elatusmaksuihin liittyvää taloudellista väkivaltaa prosessin pitkittämisenä sekä uhkailulla siitä, että elatusmaksujen maksaminen loppuu.

Eromme jälkeen mies on kontrolloinut rahan käyttöämme olemalla ystävällinen ja kysynyt kuulumisia lapsilta saaden siten tietää ja minutkin välillä avautumaan edelleen siitä mitä teemme. Ja ikään kuin kateellisuus olisi häneen iskenyt hänen kuultuaan joistakin tekemisistämme hän on sanonut, ettei voi enää kohta elatusmaksuja maksaa. (Nainen)

Ja joka kerta kun uusimme elatusapupapereita, niin mies keksii sanottavaa, jotta asioiden käsittely pitkittyisi. (Nainen)

Eron jälkeinen taloudellinen väkivalta voi olla myös työhön liittyvää. Aineistossa kuvattiin, kuinka entinen puoliso vaikeutti kirjoittajan ja tämän lasten elämää jättämällä noudattamatta tapaamissopimuksia. Näin kirjoittajan työnteko vaikeutui, koska hän pystyi hyvin huonosti ennakoimaan sitä, milloin lapset olivat hänen luonaan.

Olen jokseenkin exäni armoilla, hän määrää melko paljon perheemme aikatauluista ja ajankäytöstä, se vaikuttaa taloudelliseen tilanteeseeni. (Nainen)

Työnteon vaikeudella oli suora yhteys taloudelliseen tilanteeseen. Yhdestä kirjoituksesta nousi esiin myös asuntoasioiden vaikeuttaminen tahallisesti ja tietoja piittämällä.

Sovimme, että jään vanhaan yhteiseen asuntoomme hänen muuttaessaan pois. Se kävi minulle mainiosti, sillä uutta asuntoa yksin pienituloisena oli todella vaikea saada. - - virkailija ilmoitti, ettei nimeäni ole vuokrasopimuksessa ja minun oli jonotettava kämppää jossa jo asuin muiden hakijoiden ohella. Jos he päättävät toisin, joutuisin lähtemään, koska tuloni olivat liian pienet sen ylläpitoon heidän laskujensa mukaan. Se oli kuin lyönti poskelle. Miksi mies ei ollut kertonut tästä? Miksi en ollut tajunnut kysyä asiaa itse? Miten se oli mennyt näin ohi? (Nainen)

Eroon liittyen tutkimuksesta kävi ilmi, että raha oli kiinteästi yhteydessä eroamiseen mahdollisuutena. Kolme kirjoittajista kertoi, että aluksi eroaminen näyttäytyi mahdottomuutena rahattomuuden ja puolison kontrolloinnin vuoksi.

Toisin sanoen hän kiristi minua rahasta. Olin loukussa; emme tulleet toimeen keskenään, mutta en voinut silti muuttaa poiskaan. Jouduin nieleskellen toteamaan katkeran tosiasian, etten ikinä pystyisi pienes-tä palkastani kerryttämään sellaista summaa jolla kattaa sekä muutto-kustannukset että uuden asunnon takuuvuokra. Olin riippuvainen miehestä. (Nainen)

Kerroin exälle, että tämä riittää, me eroamme. Hänen reaktionsa oli, että hän alkoi laskeskella kuinka iso minun osuuteni lainoista ja kuluista oli ja kuinka paljon kk minun oli maksettava. Eroaminen tarkoitti siis sitä, että minun kuuluisi maksaa kuluista puolet. (Nainen)

Viimeksi mainittu (taloudellinen väkivalta) on pitänyt yllä mahdotto-muutta katkaista suhdetta, ja tilanne tuo mukanaan ongelmia, joissa huomaa joutuvani menneiden kauhukuvien kuristamaksi, vaikka olenkin jo lähes vuoden asunut toisessa maassa kuin väkivaltainen kumppanini. (Nainen)

Vaikka väkivallan kokija olisikin eronnut väkivallan tekijästä, yhteys tekijään säilyy usein yhteisten lasten vuoksi. Lapset voivat joutua keskelle vanhempien välisiä erimielisyyksiä. Yksi tutkimukseen osallistuneista kuvasi, kuinka hänen entinen puolisonsa oli käyttänyt lapsia tiedonsaannin kanavanaan.

Eromme jälkeen mies on kontrolloinut rahan käyttöämme olemalla ystävällinen ja kysynyt kuulumisia lapsilta saaden siten tietää ja minutkin välillä avautumaan edelleen siitä mitä teemme.- - Kaiken aikaa on edelleenkin tunne, etten saisi menestyä elämässäni, vaan hänen pitäisi tietää rahankäyttöni ja etten vain vahingossakaan voisi hyvin. (Nainen)

Toinen kirjoittaja puolestaan kuvasi, kuinka eron ja erilleen muuttamisen jälkeen entinen puoliso käytti väkivallan välineenään heidän yhteistä omaisuuttaan kieltäytymällä antamasta siitä mitään lapsilleen ja entiselle vaimolleen. Nainen sai hakea ainoastaan omat vaatteensa.

Ex ei suostunut antamaan mitään. Sain luvan hakea vain omat vaatteeni. Meillä oli tyttöjen kanssa repullinen vaatteita ja rattaat. Ystäväni keräsivät meille patjat ja muutamia astioita, verhot ja lamppuja uuteen

kotiimme. Muutimme (*paikasta*) omaan kotiin. Meillä ei oikeastaan ollut mitään. (*Paikasta*) sain vähän leluja ja kirjoja lapsille. Viikon päästä siskoni tuli tuomaan tavaroita ja auttamaan mm sänkyhankinnoissa. Saimme lahjoituksena vaatteita ja kalusteita. Exältä emme saaneet mitään.(Nainen)

5.4 Lapsuudenaikaisia kokemuksia taloudellisesta väkivallasta

Kahdeksasta kirjoittajasta kaksi kuvasi taloudellista väkivaltaa myös lapsuudenperheensä ajalta. Toinen kirjoittajista oli nainen, toinen mies. Kummassakin kertomuksessa väkivallan tekijänä oli ollut perheen isä. Taloudellisen väkivallan muodoista esiin nousi näissä tapauksissa erityisesti hyväksikäyttö. Naisen kertomuksessa hyväksikäyttöä ilmensi kuvaus isän päihdeongelmasta sekä perheen äidin painostamisesta velanottoon väkivallantekijän eli perheen isän ja tämän äidin taholta.

Isäni painosti isoäidin kanssa äidin ottamaan ison talonlainan kanssaan talosta - - (Nainen)

Lapsuuskotonani se tarkoitti sitä, että perheen ”pää” käytti omat rahansa pääsääntöisesti omiin tarkoituksiinsa ja kavereittensa ilostuttamiseen juomiskarkeloiden merkeissä. Näin perheen talouden pyörittäminen jäi yksin äitini harteille. (Mies)

Yksi kirjoittajista kertoi, kuinka hänen isänsä nautti katsoa puolisonsa epätoivoa oman vallankäyttönsä seurauksena. Aineistosta nousi esiin myös kertomus, jonka mukaan taloudellinen väkivalta oli seurausta päihdeongelmasta ja välinpitämättömyydestä perheen toimeentuloa kohtaan.

Hän nautti katsoa, kun äiti itki miten kaikki rahat ovat menneet aivan turhaan ja talo olisi hyvä myydä pois alta ennen kuin se on pakkohuutokaupassa. Se oli isän vallankäyttöä jollain niin sairaalla tavalla, mitä en käsitä vieläkään. (Nainen)

Kysymyksessä ei ollut normaali tilanne, jossa juopotteluun kuluu osa perheelle tarkoitettuja rahoja, vaan nimenomaan siihen liittyi välinpitämättömyys perheen toimeentulosta.(Mies)

Rahaongelmamme eivät kuitenkaan johtuneet lamasta, vaikka sitä syytettiin, vaan syy oli puhtaasti holtitonta elämäntyyliä elävässä isässä, jolla oli vahva päihdeongelma. (Nainen)

Kirjoittajat, jotka olivat todistaneet taloudellista väkivaltaa lapsuudenperheissään, kertoivat kipeistä muistoista tuolta ajalta. Kertomuksista ilmeni, että perheessä tapahtuneen taloudellisen väkivallan jäljet vaikuttivat tähän päivään asti. Lapsuudessa nähty parisuhteen malli oli siirtynyt aikuisuuteen ja omalta osaltaan vaikuttanut perheen perustamiseen, kertoi yksi tutkimukseen osallistuneista. Kaittilan (Yle Akuutti, Taloudellinen väkivalta voi varjostaa parisuhdetta) mukaan asenteet ja näkemykset parisuhteesta alkavat muodostua jo lapsuudessa.

En ole varma kuulunko kohderyhmääsi, sillä en ole vielä perustanut omaa perhettä – sitä on hidastanut rahattoman lapsuuden jäljet sekä sen jatkumona aikuisiän kiemurat typerien miesten typerien ratkaisuiden takia. (Nainen)

Olin tapahtumien aikaan vasta alle kouluikäinen, mutta muistan silti kaiken liiankin kirkkaasti; sen, miten lämmintä vettä ei tule, meidän on mentävä naapuriin koska hella ei sähkökatkon vuoksi toimi tai miten isä häipyi omille teilleen ottaen perheen yhteisen auton ettemme pääse mihinkään. (Nainen)

Aineistosta nousi esiin myös rahankäytön kontrollointi kirjoittajien lapsuudenperheissä. Sen piirteinä aineistossa näkyivät väkivallan tekijän omien raha-asioiden piilottelu sekä taloudellisten päätösten tekeminen omavaltaisesti. Toinen kirjoittajista kuvasi tapahtumasarjaa, jossa hänen lapsuudenperheessään isä oli piilottanut perheen äidin omaisuutta, niin rahoja kuin tavaroitakin.

Isäni onnistui hyvin pitkään näyttelemään äidille miestä, joka hoitaa kotoa käsin firmaa ja siinä ohessa lapset ja kodin sillä aikaa kun äiti on ansiotöissä. - - Äiti käsitti liian myöhään, että firma oli tehnyt pitkään nollaa, isä makasi valtaosan ajasta vain sohvalla, ei hoitanut taloustöitä ja jätti laskut maksamatta. (Nainen)

Rahavarojen haaliminen itselleen meni jopa niin pitkälle, että isäni yritti kaapata kerrostaloasuntomme pelkästään omiin nimiinsä. (Mies)

Yhtenä kontrolloinnin muotona tutkimusaineistossani näkyi laskujen piilottaminen. Piilottamalla laskuja väkivallantekijä vei puolisoltaan mahdollisuuden maksaa las-

kut ja näin hän teki päätöksen maksamatta jättämisestä yksin. Lapsuudenperheessään taloudellista väkivaltaa todistanut muisteli isänsä piilottaneen laskuja, mutta myös jättäneen ne yksinkertaisesti maksamatta.

Isä saattoi piilottaa laskut tai yksinkertaisesti päihdehuuruissaan kuvitella, että ne maksautuvat itsellään. (Nainen)

Lapsuudenperheen aikaista eron jälkeistä taloudellista väkivaltaa kuvattiin kertomalla, että lasten isä ei maksanut lainkaan elatusmaksuja, eikä häneen voinut luottaa taloudellisen turvan antajana.

Isä ei maksanut meistä eron jälkeen elatusmaksuja eikä häneen voinut turvautua rahallisesti. (Nainen)

Kaikkia lapsuuden kokemuksista kertoneita yhdisti se, että vaikka tapahtumista oli jo aikaa, ne olivat selvästi jääneet elävinä kirjoittajien mieliin ja muistoihin. Kuvaukset siitä, miltä elämä taloudellisen väkivallan kanssa oli, kertoivat koskettavasti lapsen kokemusmaailmasta käsin kuinka väkivalta perheessä vaikuttaa aina kaikkiin sen jäseniin. Aineiston yksi kertomus kuvasi koskettavasti taloudellisen väkivallan seurausta, köyhyyttä, lapsen kokemusmaailmasta käsin tuoden esiin myös seurausten sosiaalisen ulottuvuuden muistelemalla, että kaveri oli naljailnut perheen köyhyydestä.

Äitini ahkeruuden ja tarkan talouden pidon ansioista selviydyimme kohtalaisesti eikä köyhyyteemme ollut silmiin pistävää, vaikka muuan kaverini siitä joskus vähän naljailikin. (Mies)

5.5 Taloudellisen väkivallan yhteys muihin väkivallan muotoihin

Tutkimukseen osallistuneiden kertomuksista näkyi, kuinka väkivaltaa oli vaikea erotella tarkkarajaisesti. Väkivallan luonne oli aineiston perusteella häilyvärajaista ja sen määrittely vaikeaa. Holopan (Väkivallan tyypilliset piirteet ja parisuhde, 2015) mukaan parisuhdeväkivalta voi olla luonteeltaan sellaista, että siinä useat eri väkivallamuodot ikään kuin sulautuvat yhteen. Tällöin voi muodostua tilanne, jossa väkivallantekijä voi kontrolloida uhriaan ja tämän elämää täysin. Väkivallan erilaisten muotojen yhteen kietoutuminen saattaa aiheuttaa uhrille jatkuvan kireys-

ja hälytystilan, jossa väkivallantekoa seuraa varuillaan olo tapahtuman uusiutumisen pelon varjossa. Uhri saattaa myös muuttaa omaa käyttäytymistään konfliktien välttämiseksi.

Taloudellisella väkivallalla on tyypillisiä piirteitä, jotka liittävät sen kiinteästi osaksi muita parisuhdeväkivallan muotoja ja se esiintyykin yleensä yhdessä muiden väkivallan muotojen kanssa. Lisäksi taloudellinen väkivalta itsessään pitää sisällään psyykkistä ja fyysistä väkivaltaa. Kolmas yhdistävä piirre on väkivallan jatkuvuus: taloudellisella väkivallalla on taipumus jatkua, harvoin kyseessä on ohimenevä vaihe. Tyypillistä on myös väkivallan raaistuminen ajan myötä. (Kaittila & Nyqvist 2014, 272) Väkivallalle tyypillistä luonnetta kuvattiin myös aineistossa.

Väkivalta paheni. Siihen tuli uusia piirteitä. Ajattelin yhä vain enemmän, että olen täysin hullu, että minussa on jokin vika. (Nainen)

Tutkimusaineistostani nousi selvästi esille taloudellisen väkivallan yhteys muihin väkivallan muotoihin. Yksikään aineiston kirjoituksista ei kuvannut pelkästään taloudellista väkivaltaa, vaan siihen liittyi aina muitakin kuvauksia väkivallasta, eniten henkisestä väkivallasta. Kirjoituksissa oli kuvauksia sosiaalisesta väkivallasta, fyysisestä väkivallasta sekä myös seksuaalisesta väkivallasta. Aineisto osoitti, että kaikki väkivallan muodot, taloudellinen väkivalta mukaan luettuna, sisältävät henkistä väkivaltaa. Se on aina läsnä kaikissa väkivallanteoissa ja –kokemuksissa.

Aineistossa taloudellisen väkivallan yhteyttä muihin väkivallanmuotoihin kuvattiin siten, että kirjoittajat olivat olleet yhtä aikaa niin taloudellisen kuin esimerkiksi henkisen ja seksuaalisen väkivallan uhreja.

Näin jälkeensä ajateltuna kärsin paitsi julmasta henkisestä väkivallasta myös taloudellisesta väkivallasta. Liitossani en ymmärtänyt olevani kummankaan uhri. (Nainen)

Olen edelleen eräänlaisella pakomatalla suhteesta, johon liittyi henkistä, fyysistä ja taloudellista väkivaltaa. (Nainen)

Täysin peittelemätön flirttailu, liehittely ja toisen naisen pyöritys sai minut todella heikkoon kuntoon. (Nainen)

Olin kuitenkin kuullut valheita, uskottelua, alistamista, mollaamista ja vähättelyä työpanokseni suhteen niin kauan, että uskoin etten pärjäisi yksin, että joutuisin vaikeuksiin ja mikä pahinta menettäisin lapseni. (Nainen)

Taloudellisen väkivallan yhteys sosiaalisen väkivaltaan kävi ilmi kun eräs kirjoittaja muisteli lapsuuttaan. Lapsuusajalta oli kipeitä muistoja, mutta kipein niistä liittyi sosiaaliseen väkivaltaan: muista eristämiseen.

Kaikkein kipein muisto lapsuudestani on kuitenkin se, miten meidät samalla eristettiin kaikista muista. (Nainen)

5.6 Taloudellisen väkivallan tarkastelu sukupuolittuneena ilmiönä

Käsitteellä sukupuolittunut väkivalta voidaan liittää väkivallantekoihin, mutta se on myös paljon muuta. Käsite liittyy siihen, kuinka väkivalta käsitetään, millä tavoin se esitetään ja siihen, kuinka siihen pyritään yhteiskunnassa puuttumaan. Se ei tarkoita pelkästään naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, vaan on huomattavan paljon laajempi käsite sisältäen myös miesten miehille tekemän väkivallan ja esimerkiksi naisten lapsiin kohdistaman väkivallan. (Keskinen 2010, 243.)

Kun väkivallan kokemuksia on tutkittu ja asetettu niitä kulttuurisiin ja sosiaalisiin yhteyksiin, on samalla nimetty monia muotoja väkivallasta. Näin aiemmin yksityiset, vaietut ja vaiennetut sekä uhreja hävettävät teot ovat tulleet näkyviksi. Naisten kokemaa väkivaltaa leimaava piirre on se, että tekijä on usein läheinen ja tuttu. Tämä johtaa siihen, että väkivallanteko voi olla kovin haavoittava ja sen seurauksena saattaa olla luottamuksen menetys. Väkivallan todeksi uskomisen on hankalaa, samoin omien rajojen puolustaminen, kun tekijänä on läheinen. Ei voida puhua parisuhdeväkivallasta ilman, että nostettaisiin esiin kulttuurinen käsitys rakkaudesta sekä heteroseksuaalisen parisuhteen asemasta. Edelleen kulttuurisamme heteroydinperheestä poikkeavat elämisen mallit nähdään merkkinä epäonnistumisesta. (Keskinen 2010, 246–247.)

Aineistosta kävi ilmi, että parisuhteen tilan muuttuminen käynnisti eräässä tapauksessa taloudellisen väkivallan. Parisuhteen tila muuttui ei-suunnitellun raskauden myötä ja aloitti taloudellisen väkivallan kierteen.

Minä jouduin näpsäkästi juoksevien menojen maksajaksi, koska tulin vahingossa raskaaksi ja "minähän sen lapsen halusin" (tarjosin hänelle toki heti, kun raskaus todettiin, mahdollisuutta häipyä eikä me edes silloin oltu naimissa). Jotenkin koin alitajuisesti että olin "syyllinen" ja minun piti maksaa niin paljon kuin itse kykenin. (Nainen)

5.7 Taloudellisesta väkivallasta koituvat seuraukset

Taloudellisen väkivallan vaikutukset taloudelliseen tilanteeseen näkyvät sen heikentymisenä ja jopa köyhyytenä sekä heikkoina taloudenhallinnan taitoina. Henkilökohtaiseen pääomaan liittyen taloudellinen väkivalta saattaa ajaa uhrin rikollisuuteen, lisäksi se näkyy pätkätöinä ja esimerkiksi katkonaisena koulutuksena. Uhrin henkinen hyvinvointi kärsii ja myös fyysinen terveydentila saattaa heiketä. (Kaittila & Nyqvist 2014, 270–272).

Branigan (2014, 11) jatkaa samalla linjalla taloudellisen väkivallan vaikutusten suhteen. Tutkimuksessaan hän toteaa taloudellisen väkivallan aiheuttavan muun muassa naisten ja lasten köyhtymistä sekä kokijan riippuvuutta väkivallan tekijästä sekä aiheuttavan ongelmia niin fyysisen kuin psyykkisenkin terveydentilan suhteen. Hänen mukaansa taloudellisella väkivallalla on vakavia, pitkän aikavälin seurauksia joita tuskin on vielä kaikkia tunnistettu.

Tutkimusaineistosta nousi esiin kuvauksia Braniganin (2014, 11) saamien tutkimustulosten mukaisista oireista. Kirjoittajat kertoivat niin unettomuudesta, erilaisista peloista kuin erilaisista ahdistuksen tunteistakin. Kertomuksista kävi selvästi ilmi taloudellisen väkivallan laaja-alaiset vaikutukset sen kokijaan.

Olen lisäksi itse edelleen pahasti henkisesti mustelmilla suhteesta, jossa huomasin olevani tekemisessä patologisen valehtelijan ja jopa psykopaatin kanssa. Pelkään häntä, en luota sanaakaan siihen, mitä hän sanoo. (Nainen)

Jokainen kirjoittaneista kuvasi teksteissään väkivallan vaikutuksia elämän eri osaluilla. Eniten nousivat esiin kuvaukset siitä, kuinka koettu väkivalta oli vaikuttanut elämisen laatuun ja mielekkyyteen. Toinen tutkimukseen osallistuneista miehistä kuvasi eläneensä elämäänsä kuin sumussa. Yksi naisista puolestaan kertoi olleensa luhistumisen partaalla jo vuosia, mutta sinnitelleensä luonteensa avulla.

Elin elämäni kuin sumussa. Olin yrittäjä ja tein pitkiä päiviä ja viikonloppuja ilman lomaa ja maksoin ja maksoin. (Mies)

En luhistu, mutta viimeiset kahdeksan vuotta ovat olleet yhtä helvettiä, ja vain sisuni ja itsepäisyyteni on jaksanut kantaa eteenpäin. (Nainen)

Aineistosta kävi ilmi, että taloudellista väkivaltaa kokeneet olivat kokeneet fyysisen terveyden heikentymistä sekä avun hakemista päihteistä. Yksi kirjoittajista myös kuvasi ongelmia omassa taloudenhallinnassaan. Lisäksi aineistossa oli kuvaus taloudellista väkivaltaa kokeneen velkaantumisesta.

Oma rahankäyttöni alkoi kuitenkin mennä lapasesta jossain vaiheessa, mutta sain korjattua sen. (Nainen)

-- olen ollut pitkällä sairaalomilla ja myös todella sairaana. Stressi tekee sen, kroppa ei vaan enää jaksakaan vaikka pidänkin itsestäni nykyisin huolta. (Nainen)

Eräs kirjoittaja kuvaili olleensa aina toisten pompoteltavissa raha-asioidensa vuoksi, toinen taas kertoi vuosien aikana kertyneistä tuhansien eurojen veloista.

Eksän muuton jälkeisinä viikkoina join kuin sieni ja sadattelin omaa jättömuuttani. Halusin nousta pystyyn ja tulla itsenäiseksi, mutten tiennyt miten. Olin aina toisten jaloissa rahallisesti ja aina sen takia muiden pompoteltavissa. (Nainen)

Tällä hetkellä minulla on kulutusluottoa kerääntynyt vuosien mittaan tuhansia euroja - ei mitään pikavippejä. (Nainen)

Tutkimuksen aineistosta nousivat voimakkaasti esiin taloudellisen väkivallan vaikutukset psyykkiseen hyvinvointiin. Useat kirjoittajat kuvasivat niitä tunteita, joita taloudellisen väkivallan kohteeksi joutuminen herätti. Kirjoittajat toivat esiin tunteuksiaan muun muassa kertomalla syyllisyydestä, pelosta, katkeruudesta, huonomuudesta sekä huolesta. Kirjoittajat kuvailivat itseään sinisilmäisiksi, tyhmiksi ja syyllisiksi.

Ne palkkakuitit kertoivat niin karua kieltä, että harmitti oma sinisilmäisyys. (Nainen)

Tyhmyyteni alkoi melkein itkettää itseänikin.(Nainen)

Pelkään jatkuvasti.(Nainen)

Eniten tietysti harmittaa oma "tyhmyys" (kiltteys?). Olisi pitänyt vaatia oikeuksiaan aikanaan. (Mies)

Jotenkin koin alitajuisesti että olin "syyllinen" ja minun piti maksaa niin paljon kuin itse kykenin. (Nainen)

Häpeän tilannettani valtavasti enkä ole pystynyt kertomaan ongelmani koko laajuutta kenellekään. (Nainen)

Aineistossa tuotiin esiin myös pelon tunteita seurauksena koetusta taloudellisesta väkivallasta. Pelko kohdistui omaan henkeen, mutta myös väkivallan vaikutuksiin kirjoittajien lasten elämässä.

--minun oli pakko päästä pois niin pian kuin mahdollista ja niin kauas kuin mahdollista, koska aloin pelätä jopa henkeni puolesta. (Nainen)

Pelkään etten voi tarjota lapsilleni heidän ansaitsemaansa lapsuutta ja onnea, turvaa ja tietynlaista elämän helppoutta. (Nainen)

Vaikka tutkimusaineisto koostui paikoin rankoistakin kuvauksista taloudellisesta väkivallasta, kirjoituksista nousi esiin kuvauksia myös positiivisista, eteenpäin vievistä tunteista, jotka auttoivat selviytymään vaikeinakin aikoina sekä uskomaan tulevaan.

Kaikesta huolimatta olen pärjännyt ja rakentanut elämäni eteenpäin. (Nainen)

En luhistu, mutta viimeiset kahdeksan vuotta ovat olleet yhtä helvettiä, ja vain sisuni ja itsepäisyyteni on jaksanut kantaa eteenpäin. (Nainen)

Toivion & Nordlingin (2013, 229) mukaan perheissä tapahtunut väkivalta vaikuttaa vahingollisesti aina myös lapsiin. Usein väkivallasta puhuttaessa esiin nousee käsite sukupolvien ketju, joka tarkoittaa sitä, että väkivallalla on taipumus periytyä. On tutkittu, että joka kolmannes väkivaltaa lapsuudessaan kokenut jatkaa väkival-

lan käytösmallia aikuisuudessa esimerkiksi lyömällä omia lapsiaan tai vaihtoehtoisesti alistumalla itse väkivaltaiseen suhteeseen.

Hautamäki (2014, 80–81) avaa väkivallan vaikutuksia lapsiin kertomalla, että vaikka lapsi ei joutuisikaan konkreettisesti todistamaan väkivallantekoa eikä olisi itse uhri, hän aistii ilmapiirin, joka väkivallasta seuraa. Lapsille tyypillistä ajattelua on se, että he luulevat väkivallan ja perheen hankalan tilanteen olevan heidän syytään. Tästä ajattelumallista saattaa Hautamäen mukaan seurata tilanne, jossa lapsi yrittää miellyttää kaikkia estääkseen konfliktien syntymistä. Perheväkivalta vaikuttaa lapsen itsetuntoon ja käsityksiin itsestään saattaen aiheuttaa pelkotiloja. Myös raja oikeasta ja väärästä toisen ihmisten kohtelusta saattaa hämärtyä.

Aikuisiällä taloudellista väkivaltaa kokeneet henkilöt kertoivat sen vaikutuksista omiin lapsiinsa. Vaikutukset vaihtelivat jo lähellä täysi-ikää olevan lapsen taloushallinnan ongelmista aina vakaviin psyykkisiin ongelmiin saakka.

Lapsillani on itsetuhopuheita ja kiukkukohtauksia, jotka vaativat välillä jopa kahden aikuisen kiinnipitoa ja saattavat kestää useamman tunnin. (Nainen)

Poika on oppinut liikaa luottamaan siihen, että ei ole itse pakko löytää rahoja... (Nainen)

Hän (ex-mies) myös kontrolloi ja jopa ottaa lasten rahoja omiin nimiinsä milloin milläkin tekosyyllä ja sekä minä että lapset emme uskalla tallettaa lasten tileille rahaa, koska se ei siellä välttämättä pysy. (Nainen)

Lapsia hoidetaan psykiatrian poliklinikalla. - - Exä kielsi pitkään avun hakemisen tytöille tai sitten hankaloitti ja edelleen hankaloittaa sitä. Hänen mukaansa lapset eivät hänen luonaan oireile mitenkään ja että minä olen hullu. (Nainen)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli antaa ääni taloudellista väkivaltaa kokeneille. Pidin tärkeänä, että tutkimukseen osallistuneet saivat vapaasti kertoa kokemastaan ilman, että joutuisivat kyseenalaistetuksi tai tuomituksi. Koska aihe on arka ja vähän tunnettu, aineistoa kerättiin kirjoituspyynnön avulla. Haastateltavien riittävän määrän saaminen olisi ollut alun tiedusteluiden valossa hyvin vaikeaa näillä resursseilla ja tässä aikataulussa. Aineistonkeruumenetelmä oli kuitenkin toimiva, kirjoitusten syvyys pääsi jopa yllättämään minut tutkijana. Tutkimus tehtiin kahdeksan kirjoituksen perusteella. Niiden pituudet vaihtelivat vajaasta sivusta aina viiteentoista sivuun saakka. Kirjoittajista kaksi oli miestä, loput naisia. Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen tuloksia ja peilataan niitä aiempiin tutkimustuloksiin sekä teorian tietoon. Tutkimuskysymykset käsitellään yksi kerrallaan selkeyden vuoksi. Luvun lopussa esitetään keskeisimmät tutkimustulokset taulukon muodossa.

Koska tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, sen avulla ei voida tehdä laajoja yleistyksiä taloudellisesta väkivallasta, vaan tarkoituksena oli kuvata juuri tähän tutkimukseen osallistuneiden ihmisten kokemuksia taloudellisesta väkivallasta. Saadut tulokset ovat hyvin samansuuntaisia kuin aiemmissa tehdyissä tutkimuksissa.

6.1 Minkälaista taloudellista väkivaltaa tutkimukseen osallistujat ovat kokeneet?

Tutkimuksesta kävi ilmi, että taloudellinen väkivalta oli yleistä erityisesti parisuhteissa, mutta sitä tapahtui myös lähisuhteissa. Kiinnostava tieto oli se, että taloudellista väkivaltaa kuvattiin tapahtuneeksi seurustelusuhteessa, avoliitossa ja avioliitoissa. Aineistossa kuvattujen suhteiden kestot vaihtelivat lyhyistä seurustelusuhteista pitkiin, useiden vuosikymmenten avioliittoihin. Ei voida siis sanoa, että taloudellista väkivaltaa tapahtui ainoastaan avioliitoissa tai pitkissä suhteissa, vaan voidaan ainoastaan todeta, että sitä tapahtui tutkimusaineiston perusteella kaikenlaisissa parisuhteissa.

Taloudellisen väkivallan muodot joita tutkimuksessa nousi esiin, olivat samankaltaisia kuin aiemmin tehdyissäkin tutkimuksissa: työhön liittyvä taloudellinen väkivalta, kontrollointi sekä hyväksikäyttö ja eron jälkeinen taloudellinen väkivalta. Tulokset osoittivat sen, että taloudellinen väkivalta ei ole yksinkertaista tai suoraviivaista eikä sitä voida tiukasti rajata. Käsitteenä taloudellinen väkivalta pitää sisällään lukuisia eri muotoja. Myös väkivallan eri muodot itsessään pitävät tässä tutkimuksessa sisällään monia eri tapoja vahingoittaa, kontrolloida ja hallita kumppania taloudellisesti.

Tässä tutkimuksessa taloudellisen väkivallan muodoista nousi esille erityisesti kontrollointi, eron jälkeinen taloudellinen väkivalta sekä hyväksikäyttö taloudellisen väkivallan muotona. Samansuuntaisia tuloksia saivat kirjallisuuskatsauksessaan Kaittila & Nyqvist (2014). Heidän mukaansa yleisin taloudellisen väkivallan muoto parisuhteissa on kontrollointi. Hieman yllättäenkin tämän tutkimuksen aineistossa oli vähiten kuvauksia työhön liittyvästä taloudellisesta väkivallasta.

Kontrollointi taloudellisen väkivallan muotona piti tässä tutkimuksessa sisällään raha-asioiden salailua, laskujen ja rahojen piilottamista, taloutta koskevien päätösten tekoa salaa puolisolta sekä tilien hallintaa siten, että puolisollla ei ollut käyttöoikeutta talouden tileihin tai esimerkiksi pääsyä nettipankkiin. Kuvaukset kontrolloinnista olivat yhteneviä aiheen teoriaosuuden kanssa. Sekä Kaittila & Nyqvist (2014) että Branigan (2014) ovat tutkimuksissaan osoittaneet kontrolloinnin pitävän sisällään samoja asioita.

Kaittilan & Nyqvistin (2014, 268) mukaan hyväksikäyttö taloudellisen väkivallan muotona parisuhteessa voi ilmetä siten, että mies varastaa naiselta tai saattaa naisen velkakierteeseen, kieltäytyy taloudellisesta vastuunkannosta tai käyttää perheen yhteisiä rahoja vain omiin tarkoituksiinsa. Tämän tutkimuksen tulokset ovat aiemman tutkimuksen kanssa samansuuntaisia lukuun ottamatta varastamista, siitä kertovia kuvauksia ei juuri löytynyt. Sen sijaan aineistossa oli runsaasti kuvauksia taloudellisen vastuun välttelystä ja perheen sisäisistä elintasoeroista. Näiden lisäksi tutkimusaineisto sisälsi kuvauksia väkivallan kokijan omaisuuden tuhoamisesta tai välinpitämättömästä suhtautumisesta sitä kohtaan.

Taloudelliselle hyväksikäytölle leimaavaa on se, että väkivallantekijällä on usein jokin riippuvuusongelma. Erityisesti alkoholiongelma näytti tässä tutkimuksessa olleen yhteydessä taloudelliseen väkivaltaan, mutta myös peliongelma ja riippuvuus tupakkaan tulivat esille.

Aineistosta nousi myös hyvin voimakkaasti esiin, että taloudellinen väkivalta ei loppunut suhteen päättymiseen, vaan usein jatkui myös eron jälkeen. Eron jälkeistä taloudellista väkivaltaa kuvasi puolet tutkimukseen osallistuneista. Väkivallan jatkumista eron jälkeen voi osaltaan ehkä selittää se, että tekijällä ja väkivallan kokijalla saattaa olla yhteisiä lapsia. Vaikka parisuhde päättyisikin, vanhemmuus yhteisiin lapsiin jatkuu ja tämän myötä ainakin jonkinlainen suhde entiseen puolisoon pysyy yllä. Aineistossa kuvattiin eron jälkeistä väkivaltaa myös siten, että lapset olivat väkivallanteon kohteina tai välineinä. Lasten avulla väkivallantekijä saattoi niin sanotusti tavoittaa entisen puolisonsa, vaikka esimerkiksi puhevälit olisivat katkenneet.

Mielestäni tärkeimpiin tutkimustuloksiin kuuluivat tulokset koskien lapsia ja taloudellista väkivaltaa. On selvää, että kaikenlaisen väkivallan todistaminen on lapselle haitallista, mutta yllättävänä seikkana paljastui se, että myös lapsi voi joutua taloudellisen väkivallan kohteeksi vanhempansa taholta. Tässä tutkimuksessa lapseen kohdistuva taloudellinen väkivalta ilmeni siten, että vanhempi käytti luvatta lastensa tilejä ja niiden varoja sillä seurauksella, että lapset eivätkä heidän äitinsä uskaltaaneet enää käyttää tilejä.

Lapsen ääni kuului tutkimuksessa siten, että osa kirjoittajista kertoi omaan lapsuuteensa sijoittuneista tapahtumista taloudellista väkivaltaa koskien. Lapsuudenperheessä, vanhempien välillä, tapahtunut taloudellinen väkivalta oli jäänyt elävästi mieleen ja vaikuttanut jollain lailla tähän päivään saakka. Kirjoittajat kertoivat todistamansa väkivallan vaikuttaneen muun muassa kumppanin valintaan sekä nähtyjien toimintamallien jatkamiseen omassa aikuisuudessaan. Lapsuudessa koetun taloudellisen väkivallan seuraukset voivat siis olla hyvinkin kauaskantoisia ja ne voivat vaikuttaa usealla elämän eri osa-alueilla. Ajatus siitä, että lapsi ei voi oppia esimerkiksi taloudenhallinnan taitoja jos hän ei saa niitä kenenkään kanssa opetella, on todenmukainen. Jos lapsi ei perheessään näe taloudenhoitoa ilman väkival-

lan leimaa, voi aikuisiällä olla vaikea toimia toisin, tai ainakin voidaan ajatella, että uuden tavan omaksuminen vaatii tiedostamista, tahtoa ja tarmoa.

6.2 Onko koettu taloudellinen väkivalta ollut yhteydessä muihin väkivallan muotoihin?

Tutkimusaineistostani nousi esiin voimakkaasti taloudellisen väkivallan yhteys muihin väkivallan muotoihin. Tulokset ovat täysin samansuuntaisia kuin aiemmin tehdyissä tutkimuksissakin. Muun muassa Branigan (2014) sekä Kaittila & Nyqvist (2014) ovat tulleet siihen tulokseen, että taloudellinen väkivalta on yhteydessä muihin väkivallan muotoihin ja pitää jo itsessään usein sisällään psyykkistä ja fyysistä väkivaltaa. Tätä ajatusta tukee myös oletus siitä, että fyysinen väkivalta pitää sisällään aina myös henkistä väkivaltaa. Eikö voida siis ajatella, että kaikki väkivallan muodot pitävät aina sisällään henkisen väkivallan elementin?

Tämä tutkimus osoitti todeksi sen, että väkivalta ilmiönä ei ole yksinkertainen tai tarkasti rajattavissa, eikä sitä ole myöskään taloudellinen väkivalta. Taloudellisen väkivallan oli tutkimustulosteni mukaan yhteydessä henkiseen väkivaltaan, seksuaaliseen väkivaltaan, fyysiseen ja sosiaaliseen väkivaltaan. Henkinen väkivalta näyttäytyi väkivallan tekijän vallankäyttönä ja ylivalta. Siihen kuului muun muassa nimittelyä, vähättelyä ja vanhemmuuden arvostelua. Tutkimukseen osallistuneet kertoivat, että olivat taloudellisen väkivallan lisäksi joutuneet kokemaan myös rankkaa fyysistä ja seksuaalista väkivaltaa parisuhteissaan. Yksikään tutkimukseen osallistuneista ei kuvannut pelkästään taloudellista väkivaltaa, vaan kaikissa kertomuksissa näkyi väkivallan muotojen yhteen kietoutuminen.

6.3 Näkyykö kerätyssä aineistossa ilmiön sukupuolittuneisuus?

Tähän saakka taloudellista väkivaltaa on pääasiassa tutkittu miesten tekemänä ja naisten kokemana väkivaltana. Nyqvist & Kaittila ovat kirjallisuuskatsauksensa (2014) perusteella paikantaneet taloudellisen väkivallan osaksi sukupuolittuneen parisuhdeväkivallan kenttää. Tässä tutkimuksessa kuuluu kuitenkin myös miesten ääni ja heidän kokemuksensa taloudellisen väkivallan kohteeksi joutumisesta.

Suurin osa tutkimukseeni osallistuneista oli kuitenkin naisia, ja myös lapsuudenperheeseen sijoittuvat kertomukset kuvasivat taloudellista väkivaltaa pääosin miehen tekemänä väkivaltana. Voidaan siis sanoa, että tämän tutkimuksen perusteella naiset joutuvat useammin kokemaan taloudellista väkivaltaa miesten ollessa useammin väkivallan tekijöitä.

Kuten aiemmin mainitsin, tutkimukseeni osallistui kaksi miestä ja kuusi naista. Kirjoituspyynnön julkaisupaikoilla ja – alustoilla saattoi olla merkitys vastaajien sukupuoleen. Sanomalehdet *Ilkka* ja *Keskipohjanmaa* tavoittanevat tasaisesti kummankin sukupuolen edustajia, mutta esimerkiksi *Vauva*-lehden keskustelupalstan käyttäjien voisi olettaa olevan suurimmaksi osaksi naisia. Jatkotutkimusta ajatellen tämä seikka on hyvä tiedostaa, ja tutkimukseen osallistujia kannattaisi etsiä laajemmin sukupuolineutraaleilta sivustoilta. Täytyy myös miettiä, miten kulttuurimme vaikutti vastaajien sukupuoleen. Maassamme on vallalla miesten maskuliinisuutta korostava kulttuuri, eivätkä avun hakeminen tai hankalasta elämäntilanteesta puhuminen ehkä ole suomalaiselle miehelle kovin luontevia asioita, joihin ympäröivät asenteet ja ilmapiiri kannustaisivat. Ehkä voidaan ajatella myös niin, että naisten kokeman väkivallan ollessa huomattavasti enemmän tutkitumpaa, miehet eivät ole vielä saaneet tilaisuuttakaan kertoa kokemuksistaan väkivallan kokijoina. Heille asetettu rooli on yhä edelleen väkivallan tekijän rooli, vaikka muutosta onkin tapahtunut.

Tässä tutkimuksessa kävi hyvin voimakkaasti ilmi, että läheisen ihmisen tekemä väkivalta on aina hyvin vaikea ja traumatisoivakin kokemus, joka satuttaa syvästi, oli sen kokijana sitten mies tai nainen. Luottamus ja usko tulevaan saattavat horjua pitkäksi aikaa, kun väkivaltaa käyttää se läheisin ja rakkain ihminen. Keskinen (2010) on samoilla linjoilla mutta toteaa, että erityisesti naisten kokemaa väkivaltaa leimaa se, että tekijä on hyvin läheinen.

Tutkimusta tehdessäni huomasin, että naisten kirjoittamille kokemuksille tyypillistä olivat kuvaukset niistä tunteista, joita väkivalta herätti. Tunteiden kuvaukset koskivat erityisesti syyllisyyttä, tyhmyyttä ja hyväuskoisuutta. Osa tutkimukseen osallistuneista naisista syytti itseään, he kirjoittivat ja kertoivat miettineensä, että miksi olivat olleet niin hyväuskoisia ja tyhmiä. Vallitseeko yhteiskunnassamme edelleen sellainen ilmapiiri, jossa väkivallan kohteeksi joutunut nainen on itse ainakin osaksi

syyllinen? Tämä asenneilmapiiri vaikuttaa erityisesti naisiin kohdistuviin väkivallan tekoihin. Esimerkiksi raiskauksista uutisoitaessa saatetaan nostaa esille asioita, jotka ovat epäoleellisia, mutta välittävät viestin siitä, että jos uhri olisi tehnyt jotain toisin, rikosta ei välttämättä olisi tapahtunut. Tällainen asia voi olla esimerkiksi uhrin paljastava pukeutuminen tai niin sanottu sinisilmäisyys. Asenteiden on muututtava, jotta avun piiriin hakeutuminen olisi väkivaltaa kokeneelle helpompaa ja hyväksytympää.

Branigan tuo esille omassa tutkimuksessaan (2014), että taloudellinen väkivalta mahdollistuu, koska yleisesti ymmärretään ja odotetaan, että parisuhteessa ja perheissä taloudelliset resurssit jakautuvat tasan kaikkien sen jäsenten kesken. Niin tämä tutkimus kuin Braniganinkin tutkimus (2014) osoittavat, että näin ei kuitenkaan aina ole. Perheen sisäiset elintasoerot olivat mielestäni tutkimuksen tärkeimpiä tuloksia koskien taloudellisen väkivallan seurauksia. Kuvaukset erilaisista elintasoista puolisoitten välillä olivat pysäyttäviä ja niitä oli runsaasti. Myös lasten ja äidin elintaso saattoi vaihdella suurestikin verrattuna perheen isän elintasoon. Nainen on tässä asiassa edelleen haavoittuvassa asemassa suhteessa mieheen.

Tutkimus osoitti, että nainen saattaa joutua taloudellisen väkivallan uhriksi myös raskauden, äitiysloman ja hoitovapaan vuoksi. Tilanne, jossa nainen on kotona hoitamassa lapsia miehen työskennellessä kodin ulkopuolella voi johtaa siihen, että nainen ikään kuin ajautuu huolehtimaan kotiin liittyvistä kustannuksista: ruoasta, muista kodin tarvikkeista sekä lapsiin liittyvistä kuluista aina vaatteista lääkärissä käynteihin. Mies puolestaan saattaa ajatella olevansa oikeutettu valta-asemaansa rahankäytön suhteen, koska hänhän sen eteen työskentelee.

Keskinen (2010) pohtii, että nähdäänkö heteroseksuaalisen parisuhteen päättymisen epäonnistumisena. Aineisto osoitti, että ainakin parisuhdetta yritetään pelastaa, vaikka siihen olisi kuulunut väkivaltaa. Kertomukset neuvotteluista ja pariterapioista kuvasivat hyvin näitä ponnisteluita suhteen säilyttämiseksi. Tutkimuksessa näkyi myös se, että väkivallan kokijan havahtuminen oman tilanteensa vakavuuteen saattaa kestää. Väkivalta alkaa ikään kuin huomaamatta ja käsitys normaalista alkaa hämärtyä ja muuttua. Kertomuksista näkyi, että havahtuminen tapahtui yleensä jonkin tapahtuman seurauksena: pelko fyysisestä väkivallasta saavutti

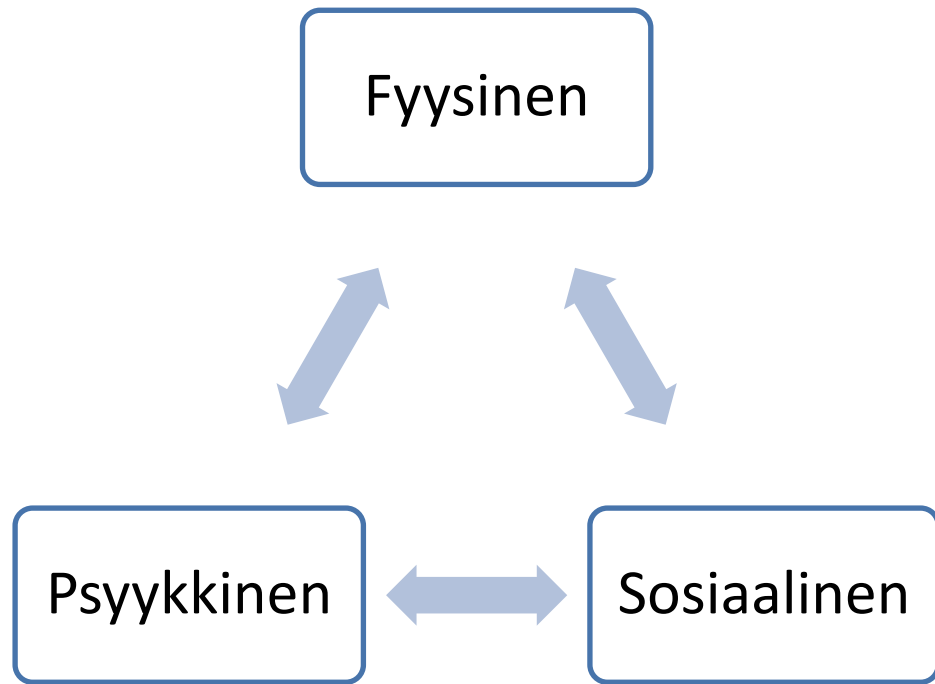

tietyn pisteen tai lasten kanssa paettiin turvakotiin. Havahtumisen jälkeen kirjoittajat kertoivat ymmärtäneensä, että olivat väkivallan uhreja.

6.4 Miten taloudellinen väkivalta on vaikuttanut sen kokijaan?

Tutkimustulokseni osoittivat aiempien tutkimusten tapaan (esim. Branigan, Kaittila & Nyqvist), että taloudellinen väkivalta vaikuttaa aina kielteisesti sen kokijaan. Vaikutukset ovat moninaisia ulottuen aina psyykkisen ja fyysisen terveyden heikentymisestä taloudellisiin vaikeuksiin, velkaantumiseen ja köyhyyteen. Kaittilan (Yle Akuutti) mukaan seurauksena taloudellisesta väkivallasta voi olla myös vaikeus päättää väkivaltainen suhde. Suhteessa kokija saattaa olla väkivallan tekijästä taloudellisesti riippuvainen. Väkivaltaisen suhteen päättämisen hankaluus tuli esiin myös omassa aineistossani. Riippuvuus väkivallantekijästä kuvattiin taloudelliseksi, mutta myös henkiseksi. Väkivaltantekijä oli saattanut musertaa kokijan itsetuntoa pitkäänkin.

Ihminen on kokonaisuus, ja väkivallan uhriksi joutuminen voi järkyttää niin fyysistä ja psyykkistä terveyttä kuin sosiaalisia suhteitakin (kuvio 1). Nämä osa-alueet puolestaan ovat kaikki yhteydessä toisiinsa. Tutkimustulokseni osoittavat, että esimerkiksi terveysongelmat vaikuttavat myös henkiseen hyvinvointiin ja nämä yhdessä sosiaaliseen hyvinvointiin. On tärkeää ymmärtää, että vaikka väkivallan uhri ei koki suoraa esimerkiksi fyysistä väkivaltaa, se ei tarkoita sitä, että hänen fyysinen terveytensä voitaisiin jättää huomiotta. Väkivallan vaikutukset ovat aina kokonaisvaltaisia, kuten tästäkin tutkimuksesta ilmenee.

Kuvio 1. Taloudellisen väkivallan vaikutukset.

Tutkimukseen osallistuneet kuvasivat taloudellisen väkivallan aiheuttaneen monenlaisia ongelmia ja seurauksia. Varsinkin elämän laatu ja mielekkyys kärsivät ja väkivalta löi leimansa jokapäiväiseen elämään. Taloudellinen väkivalta voi aiheuttaa taloudellisen tilanteen heikentymistä, köyhyyttä, velkaantumista sekä ongelmia työelämässä ja väkivallan kohteen sosiaaliset suhteet saattavat myös kärsiä.

Taloudellisen väkivallan vakavista vaikutuksista myös fyysiseen terveyteen kertoivat kuvaukset pitkistä sairauslomista ja erilaisista puhjenneista sairauksista. Psyykkisen terveyden ongelmina puolestaan kuvailtiin erilaisia pelkotiloja, itsesyytöksiä ja syyllisyyden tunteita. Ne tutkimukseen osallistuneet, joilla oli lapsia, pelkäsivät myös lastensa puolesta ja miettivät, miten koettu väkivalta vaikuttaa lapseen tulevaisuudessa.

Tutkimusaineistoni osoitti, että perheen sisällä tapahtunut väkivalta vaikuttaa aina myös lapseen, vaikka nämä eivät olisikaan suoraan väkivallan kohteena. Kaittila & Nyqvist (2014) ovat samoilla linjoilla taloudellisen väkivallan vaikutuksista lapseen toteamalla, että kaiken parisuhdeväkivallan todistaminen vaikuttaa lapseen ja on yhteydessä niin fyysisen kuin psyykkiseenkin hyvinvointiin. Tässä tutkimuksessa lapsen näkökulma tuli esille siten, että osa kirjoittajista muisteli omassa lapsuu-

nessaan näkynyttä taloudellista väkivaltaa. Taloudellisen väkivallan laaja-alaiset vaikutukset lapsiin kävivät ilmi myös niistä kertomuksista, joissa taloudellista väkivaltaa kokeneet vanhemmat kertoivat lapsiinsa kohdistuneista vaikutuksista. Kaittila (Yle Akuutti) toteaaakin, että väkivallantekijä saattaa toiminnallaan asettaa rajoja myös lapsille tehtäville hankinnoille.

Tutkimustulokseni osoittavat, että lapset kärsivät perheessä tapahtuvasta väkivallasta, vaikka se ei kohdistuisikaan suoraan heihin. Vaikean elämäntilanteen seurauksena joillakin lapsilla oli psyykkisiä ongelmia ja asiakkuus lastenpsykiatriselle. Lapsuudessa koettu taloudellinen väkivalta vaikuttaa pitkällä aikavälillä. Jo aikuisikään ehtineellä lapsella tämä näkyi vastuuttomana asenteena rahaa ja rahan käyttöä kohtaan. Osa kirjoittajista oli kokenut taloudellista väkivaltaa lapsuudenperheessään, ja he kokivat, että sen seurauksena esimerkiksi perheen perustaminen oli lykkäytynyt, koska kotoa saatu malli oli niin huono. Esiin tuli myös se, että kotona nähtyä mallia on helppo jatkaa omassa aikuisuudessa ja perheessä.

Tutkimukseni osoitti myös sen, että usein äidit suojaavat ja niin sanotusti pehmentävät taloudellisen väkivallan vaikutusten ulottumista lapsiinsa asettamalla lastensa tarpeet selvästi omiensa edelle. Samoja tuloksia oli tutkimuksessaan saanut Branigan (2014). Hän korostaa, että perheissä, joissa taloudellista väkivaltaa on, lapset olisivat kärsineet väkivallasta paljon enemmän ilman äitien suojaavaa käytöstä. Omassa tutkimuksessani äitien toiminta näyttäytyi omien tarpeidensa sivuun jättämisellä esimerkiksi vaateostosten suhteen. Lapset saivat uusia vaatteita, mutta äiti osti omansa kirpputorilta tai sai käytettynä läheisiltään.

Tämän tutkimuksen keskeisimmät tulokset on esitetty alla olevan taulukon muodossa (kuvio 2.)

Kuvio 2. Keskeisimmät tutkimustulokset.

<p>MINKÄLAISTA TALOUDELLISTA VÄKIVALTAAN TUTKIMUKSEEN OSALLISTUNEET OVAT KOKENEET?</p>	<p>ONKO KOETTU TALOUDELLINEN VÄKIVALTA OLLUT YHTEYDESSÄ MUIHIN VÄKIVALLAN MUOTOIHIN?</p>	<p>NÄKYKÖ KERÄTYSTÄ AINEISTOSSA ILMIÖN SUKUPUOLITTUNEISUUS?</p>	<p>MITEN TALOUDELLIEN VÄKIVALTA ON VAIKUTTANUT SEN KOKIJAAN?</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Työssäkäynnin häiriköintiä ja estämistä - Kontrollointia - Hyväksikäyttöä - Eron jälkeistä taloudellista väkivaltaa - Taloudellista väkivaltaa lapsuudenperheessä - Taloudellista väkivaltaa parisuhteessa, mutta myös lähisuhteessa 	<p>Tutkimukseen osallistuneet ovat kokeneet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fyysistä väkivaltaa - Henkistä väkivaltaa - Seksuaalista väkivaltaa - Sosiaalista väkivaltaa - Taloudellinen väkivalta sisältää usein itsessään henkisen väkivallan elementin 	<ul style="list-style-type: none"> - Tutkimuksessa kuuluu sekä miehettä naiskokijan ääni - Aineisto kuvaa taloudellista väkivaltaa niin miesten kuin naistenkin tekemänä väkivaltana - Tutkimukseen osallistui kuusi naista ja kaksi miestä - Tekijänä oli useammin mies, uhrina nainen → otettava huomioon aineistonkeruutavan vaikutukset 	<ul style="list-style-type: none"> - Taloudellinen väkivalta vaikuttaa usealla tavalla negatiivisesti sen kokijaan - Fyysinen ja psyykinen terveys heikentyvät, negatiiviset vaikutukset sosiaalisiin suhteisiin - Heikko taloudenhallinta ja köyhyys - Taloudellinen väkivalta perheessä vaikuttaa aina myös lapsiin

7 POHDINTA

Matka tämän opinnäytetyön parissa on ollut monivaiheinen ylä- ja alamäkiin. Olen oppinut uusia asioita itsestäni ja tavastani työskennellä, saanut paljon opettavaista palautetta ja oppinut lukemattomia asioita niin tieteellisestä kirjoittamisesta kuin tutkimuksen tekemisestäkin. Matkan varrelle on osunut epätoivon hetkiä, joiden aikana työn valmiiksi saattaminen on tuntunut vallan mahdottomalta, mutta myös kokemuksia itsensä ylittämistä ja tavoitteiden saavuttamisesta. Voin olla ylpeä tehdystä työstä, sillä olen tehnyt parhaani.

Kun päätin ryhtyä opinnäytetyöhön yksin, en olisi osannut kuvitella, kuinka paljon välillä kaipasin jotakuta, jonka kanssa vaihtaa ajatuksia. Ajankäytön ja muiden käytännön järjestelyiden kannalta työn yksin tekeminen oli kuitenkin erinomainen ratkaisu. Ruuhkavuosissa rämpiessä aikataulujen yhteensovittaminen olisi lisännyt huomattavasti työn vaatavuutta. Nyt pystyin työskentelemään juuri silloin, kun se minulle sopi. Erityisen tärkeänä pidän paria pidempää taukoa, jotka pidin. Taukojen aikana sain etäisyyttä työhöni ja sen objektiivinen tarkastelu helpottui kummanikin kerran jälkeen.

Työprosessin edetessä oli mielenkiintoista huomata, kuinka saamani tulokset vastaavat aiemmin tehtyjen tutkimusten tuloksia. Koska aihetta on tutkittu vielä aika vähän, kaikki saatu tieto lienee arvokasta ja ilmiötä tutummaksi tekevää. Näen tässä tutkimuksessa äärimmäisen arvokkaana siinä kuuluvan taloudellista väkivaltaa kokeneen äänen. Tutkimusta lähdin tekemään siitä lähtökohdasta, että se antaisi mahdollisuuden taloudellista väkivaltaa kokeneelle kertoa omista kokemuksistaan omasta näkökulmastaan, ja tässä onnistuin varsin hyvin.

Lisäksi tavoitteenani oli selvittää, minkälaista taloudellista väkivaltaa tutkimukseen osallistuneet ovat kokeneet. Tietoa eri muodoista kertyi paljon ja ne noudattelivat aiemmissa tutkimuksissa saatuja tuloksia. Tutkijana hämmästyin työn aikana yhä uudelleen ja uudelleen siitä, kuinka laaja ja monimuotoinen ilmiö taloudellinen väkivalta on. Taloudellisen väkivallan yhteys muihin väkivallan muotoihin näyttäytyi myös hyvin voimakkaana. Vaikka tietoa tästä tutkimusongelmasta kertyikin hyvin, olisin silti kaivannut sitä vielä vähän enemmän. Jatkotutkimusta ajatellen olisi

myös mielenkiintoista selvittää, minkälaisena väkivalta alkaa ja millä aikavälillä se saa uusia piirteitä ja pahenee.

Jos lähtisin toistamaan tutkimusta toiseen kertaan, kiinnittäisin erityisesti huomiota siihen, minkälaisilla alustoilla julkaisen kirjoituspyynnön. Valitsisin joukkoon myös sellaisia lehtiä tai keskustelupalstoja, jotka ovat miesvaltaisia. Näin ehkä tavoiteltaisiin tasaisemmin kummankin sukupuolen edustajia. Jatkotutkimusta voisi ajatella tehtävän ammattilaisen näkökulmasta. Miten ammattilainen voi työssään tunnistaa taloudellisen väkivallan uhrin? Lisäksi tulisi selvittää, minkälaista apua taloudellista väkivaltaa kokeneelle on saatavilla ja millaista väkivaltaa kokeneet kaipaisivat.

Kun ajattelen opinnäytetyön merkitystä sosionomin osaamiseni kannalta, voin sanoa, että osaaminen on karttunut usean osaamisen kompetenssin kohdalla. Sosionomi (AMK) – tutkinnon osaaminen koostuu kuudesta eri kompetenssista, jotka ovat seuraavat: sosionomin eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, 2010).

Koen, että erityisesti osa-alueet koskien sosionomin eettistä osaamista, tutkimuksellista kehittämisosaamista sekä kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista kehittyivät työn tekemisen myötä. Haluaisin korostaa itsensä johtamisen tärkeyttä tässä prosessissa. Ajanjakso opinnäytteen parissa oli pitkä ja monivaiheinen, kehitystä tapahtui harppauksin ja pikkuhiljaa. Erityisesti haluan nostaa esille epätas-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavien rakenteiden havaitseminen. Yhteiskunnan vallitsevat käytännöt mahdollistavat joiltain osin väkivallantekijän käyttämän taloudellisen väkivallan esimerkiksi elatusmaksuihin liittyvissä kysymyksissä.

Vaikka taloudellisen väkivallan kulttuurinen näkökulma jäikin tässä tutkimuksessa mielestäni hieman ohueksi, on se tulevaisuudessa tärkeää ottaa huomioon ilmiötä puhuttaessa. Lisääntynyt maahanmuutto vaikuttaa myös erilaisten ongelmien kasvavaan monimuotoisuuteen. Kun maahan muuttaa ihmisiä eri kulttuureista, he tuovat sen mukanaan. On pohdittava naisen ja miehen asemaa sekä käsityksiä

taloudellisen vastuun jakautumisesta perheissä, sillä luulot ja käsitykset siitä, että taloudelliset resurssit perheissä jakautuvat tasaisesti, ovat usein väärä.

Heräsin pohtimaan, että vaikka erilaisista riippuvuusongelmista puhutaankin laajasti ja tietoa on saatavilla monista eri lähteistä, riippuvuusongelmien yhteyttä taloudelliseen väkivaltaan tunnustetaan huonosti, tai ainakaan se ei tule esille niin usein kuin ehkä pitäisi. Tulevaisuudessa tulisi ehdottomasti kiinnittää tähän seikkaan huomiota, kun riippuvuusongelmasta kärsivän läheinen hakee apua.

Tulevaisuudessa on myös pohdittava, kuinka auttamisen käytäntöjä lähdetään kehittämään. Kun kyseessä on ilmiö, jonka tunnettavuus on ammattilaistenkin keskuudessa paikoin heikko, täytyy miettiä, kuinka ongelman tunnistaminen helpottuisi. Kaittilan (Yle Akuutti, Taloudellinen väkivalta voi varjostaa parisuhdetta) mukaan taloudellinen väkivalta tunnustetaan heikosti niin oikeusjärjestelmän kuin peruspalvelujärjestelmän piirissä. Ilmiöön törmäävät useat eri ammattilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla, joten henkilöstön kouluttaminen on avainasemassa.

Tutkimus on toivottavasti tuonut syvempää näkökulmaa taloudelliseen väkivaltaan ja myös onnistunut nostamaan sen muiden väkivallan muotojen rinnalle suhtauduttavaksi sillä vakavuudella, jota ilmiö vaatii. Erityisen tärkeää on ymmärtää erilaisten vallitsevien käytäntöjen yhteys taloudelliseen väkivaltaan jopa väkivallan mahdollistajina. Nämä käytännöt ”huutavat” tarkempaa perehtymistä ja uudelleen muovautumista. Tiedon lisääminen on avainasemassa ammattilaisten keskuudessa, mutta myös suuren yleisön piirissä. On ollut hienoa huomata, että tämän opin näytetyöprosessin aikana taloudellinen väkivalta on ollut esillä mediassa ja lehtien palstoilla. Toivottavasti tämä kehitys jatkuu, ja tähän saakka muiden väkivallan muotojen varjoon jäänyt taloudellinen väkivalta saa lisää näkyvyyttä niin mediassa kuin tutkimuksenkin piirissä.

Uskon, että tämä tutkimus antaa arvokasta tietoa siitä, millaista on joutua kokemaan taloudellista väkivaltaa läheisen ihmisen taholta. Laaja-alaiset vaikutukset ja seuraukset sekä yhteys muuhun perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan on arvokasta tietoa kaikille sosiaali- ja terveysalalla työskenteleville. Tarvitaan tietoa, että voidaan

alkaa tunnistaa heitä, jotka kärsivät taloudellisesta väkivallasta. Tiedon lisääminen on myös välttämätöntä auttamisen käytäntöjen synnyssä.

LÄHTEET

- Aejmelaeus, R., Kan, S., Katajisto, K.-R. & Pohjola, L. 2008. Erikoistu vanhustyöhön. Helsinki: WSOY.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Branigan, E. 2014. "His Money or Our Money?" Financial Abuse of Women in Intimate Partner Relationships. Coburg Brunswick Community Legal and Financial Counselling Centre Inc.
- Huang, C-C., Postmus, J., Vikse, J. & Wang L-R. 2013. Economic abuse, physical violence and union formation. [Verkkolehtiartikkeli]. Children and Youth Services Review 35, 780-786. [Viitattu 11.2.2016]. Saatavana: file:///C:/Users/Vesa/Downloads/Huang_Postmus_Vikse_Wang_2013.pdf
- Ellonen, N. 2012. Kurin alaiset. Lasten ja aikuisten välisten ristiriitojen ratkaiseminen perheissä. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 9.2.2016.] Tampere: Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 103. Saatavana: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/86741/Raportteja103_www.pdf
- Ensi- ja turvakotien liitto. Perheväkivallan kustannukset. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 5.6.2015]. Saatavana: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/haetkotietoa/perhevakivalta/perhevakivallan-kustannukset/>
- Ensi- ja turvakotien liitto. Puhu Nyt. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 7.1.2016]. Saatavana: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/puhu-nyt/>
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Espoon kaupunki 31.12.2013. Mitä on lähisuhde- ja perheväkivalta. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 21.7.2015]. Saatavana: http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Sosiaalitoimisto_ja_toimeentulo/Lahisuhde_ja_perhevakivalta/Mita_on_lahisuhde_ja_perhevakivalta
- Espoon kaupunki, 2010. Puhu – älä lyö! Espoon kaupungin lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyn toimintaohjelma. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu: 15.7.2015]. Saatavana: http://www.espoo.fi/fi-FI/Sosiaali_ja_terveyspalvelut/Sosiaalitoimisto_ja_toimeentulo/Lahisuhde_ja_perhevakivalta/Espoo_sanoo_ei_vakivallalle
- Ervasti, H. & Kaittila, A. 2015. Mikä selittää parisuhteen ristiriitoja? Tarkastelussa kotityöt, raha ja ansiotyö. Sosiologia 52(2), 104–122.

- Flinck, A. 2009. Pettymysten ja piinan parisuhde – naisten ja miesten kokemuksia parisuhdeväkivaltaan johtavista tekijöistä. *Hoitotiede*, 21 (3), 196–206.
- Danielsson, P. & Salmi, V. 2013. Suomalaisten kokema parisuhdeväkivalta 2012 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos, 34/2013. [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana: http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/verkkokatsauksia-sarja/EQaFYce0V/34_parisuhdevakivalta.pdf
- Hautamäki, J. 2013. Mikä minuun meni? Tositarinoita suomalaisesta perheväkivalta. Nørhaven, Tanska: Gummerus Kustannus.
- Hearn, J. 1998. *The Violences of Men. How Men Talk About and How Agencies Respond to Men's Violence to Women*. Lontoo: Sage.
- Heiskanen, M. & Ruuskanen, E. 2010. Tuhansien iskujen maa: Miesten kokema väkivalta Suomessa. Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 23.11.2015]. Saatavana: http://www.heuni.fi/material/attachments/heuni/reports/6KHnLcUwR/Full_report_66.pdf
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Holoppa, M. 2015. Väkivallan tyypilliset piirteet ja parisuhde. Lapin yliopisto. Oikeustieteiden tiedekunta. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 15.1.2016]. Saatavana: <http://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62048/Holoppa.Miia.pdf;jsessionid=6F64E04F8EA90AB6B5A7FFE5AD971B16?sequence=2>
- Jokinen, A. 2000. Panssaroitu maskuliinisuus. Mies, väkivalta ja kulttuuri. Tampere: Tampere University Press.
- Kaittä, A. & Nyqvist, L. 2014. Taloudellinen väkivalta parisuhteessa - Kirjallisuuskatsaus. *Janus* 2014, 23 (3), 262–278.
- Keskinen, S. 2010. Sukupuolistunut väkivalta. Teoksessa: Saresmaa, T., Rossi L-M & Juvonen, T. Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino. 243–254.
- Klemi, A. 2006. Henkinen väkivalta parisuhteessa: Kokemuksia henkisen väkivallan luonteesta ja satuttavuudesta. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 27.1.2016]. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylän yliopisto: Viestintätieteiden laitos. Saatavana: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11210/URN_NBN_fi_jyu-200778.pdf?sequence=1
- Kukkula, T. 2007. Mikä tekee uskonnosta painostavan? Tutkimus uskonnollisen painostuksen kokemuksesta kokijan näkökulmasta. [Verkko julkaisu]. Turku: Turun yliopisto. [Viitattu 15.7.2015]. Saatavana:

<https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/19225/gradu2007kukkula.pdf?sequence>

- Lattu, E. 2008. Naisten tekemä väkivalta. Teoksessa: Näre, S. & Ronkainen, S. (toim.) Paljastettu intiimi: Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. 168-192.
- Lindqvist, R. 2009. Parisuhdeväkivallan kohtaaminen maaseudun sosiaalityössä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto
- Marttala, P. 2011. Parisuhdeväkivallan monet muodot. Teoksessa: Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.) Veitsen terällä: Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino, 37–50.
- Minedu. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkolehti. Lapsiin kohdistuva väkivalta on vaiettu ongelma. 4.3.2010. [Verkkolehtiartikkeli.] [Viitattu 7.1.2016.] Saatavana: <http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2010/0403/kuritusvakivalta.html?lang=fi>
- Naisten linja. Väkivallan muodot. Fyysinen väkivalta. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 22.10.2015. Saatavana: <https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vakivallasta/vakivallan-muodot/fyysinen-vakivalta/>
- Notko, M. 2011. Väkivalta, vallankäyttö ja vahingoittuminen naisten perhesuhteissa. Jyväskylä: Jyväskylän Yliopisto.
- Nyqvist, L. 2008. Seksuaalinen väkivalta parisuhteessa. Teoksessa: Näre, S. & Ronkainen, S. (toim.). Paljastettu intiimi: Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa, 129–167.
- Nyqvist, L. 2001. Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Prosessinarviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä. Turun yliopisto, Sosiaalipolitiikan laitos. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto.
- Oikeusministeriö, 2011. Ikäänntyneisiin kohdistuneet rikokset ja niiden ehkäiseminen. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 30.7.2015.] Saatavana: http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/julkaisut/julkaisuarkisto/412011ikaantyneisiinkohdistuvatrikoksetjaniidenehkaiseminen/Files/OMSO_41_2011_Rikoksentorjuntaneuvoston_tyoryhma_98_s.pdf
- Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Salmi, V., Lehti, M., Síren, R., Kivivuori, J. & Aaltonen, M. Perheväkivalta Suomessa. 12/2009. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 23.11.2015.] Saatavana: http://www.optula.om.fi/material/attachments/optula/julkaisut/verkkokatsauksiasarja/nuKSiymu7/12.Perhevv_Suomessa.pdf

- Ojuri, A., 2006. Parisuhdeväkivalta ja turvakotien naistyö. Teoksessa: Ensi- ja turvakotien liitto ry. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto ry, 16-39.
- Paavilainen, E. & Pösö, E. 2003. Lapset, perhe ja väkivaltatyö. Porvoo: WSOY.
- Piispa, M. 2011. Parisuhdeväkivallan todellisuus. Teoksessa: Hannus, R., Mehtola, S., Natunen, L. & Ojuri, A. (toim.) Veitsen terällä: Naiseus ja parisuhdeväkivalta. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino, 15-36.
- Poliisi. Väkivalta. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 14.7.2015]. Saatavana: <https://www.poliisi.fi/rikkokset/vakivalta>
- Pääkaupungin turvakoti. Sosiaalinen väkivalta. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 22.10.2015.] Saatavana: <http://paakaupunginturvakoti.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta/sosiaalinen-vakivalta/>
- Rauta, H. 2014. Tahdon uuden elämän: Irti väkivaltaisesta parisuhteesta. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Nemo.
- Repo, K. 2009. Lapsiperheiden arki. Tampere: Tampereen yliopiston kirjapaino.
- Ruohonen, M. 2006. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn kehitys Suomessa. Teoksessa: Ensi- ja turvakotien liitto ry. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta: Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liitto, 9-15.
- Sisäasiainministeriö, 2012. Selvitys perhe- ja lapsensurmien taustoista vuosilta 2003–2012. Julkaisut 35. Helsinki: Sisäasiainministeriö.
- Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, 2010. Esitys sosionomi (AMK) – tutkinnon kompetensseista. 15.4.2010. [Viitattu 14.1.2016]. Saatavana: <http://intra.seamk.fi/loader.aspx?id=a938e780-8e09-4547-9b17-b03a08cad9b4>
- Suomen mielenterveysseura. Henkinen väkivalta satuttaa sisältäpäin. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 30.9.2015]. Saatavana: <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/v%C3%A4kivalta/henkinen-v%C3%A4kivalta-satuttaa-sis%C3%A4lt%C3%A4p%C3%A4in>
- Suomen mielenterveysseura. Väkivalta tuo pelon perheeseen. [Verkkojulkaisu.] [Viitattu 7.1.2016.] Saatavana: <http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveys/vaikeat-el%C3%A4m%C3%A4ntilanteet/v%C3%A4kivalta/v%C3%A4kivalta-tuo-pelon-perheeseen>

- Suomen virallinen tilasto: Rikos- ja pakkokeinotilasto. 2014. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 13.1.2016]. Helsinki: Tilastokeskus Saatavana: http://tilastokeskus.fi/til/rpk/2014/15/rpk_2014_15_2015-05-28_tie_001.fi.html
- Suvanto. Riskitekijät. [Verkkosivusto.] [Viitattu 30.7.2015.] Saatavana: <http://www.suvantory.fi/ikaihmisten-kaltoinkohtelu/riskitekijat/>
- Suvanto Ry. Mitä tarkoitetaan ikääntyneisiin tai vanhuksiin kohdistuvalla kaltoinkohtelulla? [Verkkosivusto.] [Viitattu 30.7.2015.] Saatavana: <http://www.suvantory.fi/ikaihmisten-kaltoinkohtelu/>
- Tuomi J & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.
- The Cycle of Domestic Violence. [Verkkosivu.] Domestic Violence Roundtable. [Viitattu 25.7.2015.] Saatavana: <http://www.domesticviolenceroundtable.org/domestic-violence-cycle.html>
- THL. Sukupuolistuneen väkivalan yleisyys Suomessa. 22.7.2015. [Verkkosivusto.] [Viitattu 23.11.2015.] Saatavana: <https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/sukupuolistunut-vakivalta/sukupuolistuneen-vakivallan-yleisyys-suomessa>
- Toivio, T. & Nordling, E. 2013. Mielen terveyden psykologia. Helsinki: Edita.
- Tärkeää tietää lähisuhde- ja perheväkivallasta. 20.10.2014. [Verkkosivusto.] Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. [Viitattu 7.1.2016.] Saatavana: [http://www.ksshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Kehittamistoiminta/Paattyneet_hankkeet/Laheisvakivallan_ekai-syn_kansallinen_osaamiskeskushanke/Tietopankki/Tarkea_tietaa_lahisuhde_ja_perhevakivall\(39310\)](http://www.ksshp.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Kehittamistoiminta/Paattyneet_hankkeet/Laheisvakivallan_ekai-syn_kansallinen_osaamiskeskushanke/Tietopankki/Tarkea_tietaa_lahisuhde_ja_perhevakivall(39310))
- Vilka, H. 2009. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Väestöliitto. Väkivallan yleisyys. [Verkkosivusto.] [Viitattu 23.11.2015.] Saatavana: http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhdeesta/parisuhdevakivalta/vakivallan-yleisyys/
- Väkivallan vähentäminen. 7.8.2014. Väkivallan ehkäisyn strategiat. [Verkkosivusto.] [Viitattu 13.1.2016]. Saatavana: <http://www.vakivallanvahentaminen.fi/fi/index/vakivallanehkaisy/vakivallanehkaisynstrategiat.html>
- Väkivallan vähentäminen. 18.2.2013. Lähisuhdeväkivalta. [Verkkosivusto]. [Viitattu 14.1.2016]. Saatavana: www.vakivallanvahentaminen.fi/fi/index/vakivallanmuotoja/lahisuhdevakivalta.html

Yle Akuutti. 23.11.2015. Taloudellinen väkivalta voi varjostaa parisuhdetta. [Verkkootikkeli].[Viitattu 13.1.2016]. Saatavana:
<http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/11/23/taloudellinen-vakivalta-voi-varjostaa-parisuhdetta>

WHO:n raportti 2009. Väkivalta ja terveys maailmassa. [Verkkoraportti]. [Viitattu 13.1.2016]. Saatavana:
https://www.thl.fi/documents/470564/817072/9529608993_fin.pdf/2ea074d0-a4eb-4448-ba63-3b312ea81692

Walker, L. 1979. The Battered Woman. New York: Harper and Row.

LIITTEET

Liite 1. Kirjoituspyyntö

Liite 2. Sopimus opinnäytetyöstä

LIITE 1

Taloudellinen väkivalta perheissä ja lähisuhteissa

Oletko kokenut perheessäsi tai muussa lähisuhteessasi taloudellista väkivaltaa? Taloudellisella väkivallalla tarkoitetaan esimerkiksi rahankäytön kontrollointia, taloudellista alistamista, kiristämistä tai kavaltamista. Taloudellinen väkivalta jää usein piiloon suhteen sisään, ulkopuolisten on vaikea sitä havaita ja puuttua siihen. Kuten muutkin väkivallan muodot, taloudellinen väkivalta voi jatkua myös eron jälkeen. Eron jälkeinen väkivalta voi ilmetä esimerkiksi kieltäytymisenä elatusmaksujen maksusta tai oikeudenkäynnin pitkittämisenä.

Olen sosionomi-opiskelija Seinäjoen Ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötä aiheena taloudellinen väkivalta perheissä ja lähisuhteissa.

Etsin tutkimustani varten henkilöitä, jotka kokevat, että ovat aikuisiällä joutuneet kohtaamaan taloudellista väkivaltaa esimerkiksi parisuhteessa tai perheen sisällä. Tutkimukseen osallistutaan siten, että vastaaja kirjoittaa vapaamuotoisen kertomuksen kokemastaan taloudellisesta väkivallasta. Kirjoituksen yhteydessä pyydän ilmoittamaan taustatietoina vastaajan iän ja sukupuolen.

Vastaukset käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Tutkimusraportissa aineistoa käytetään siten, että yksittäistä vastaajaa on mahdoton tunnistaa. Työn valmistuttua aineisto hävitetään asianmukaisesti.

Aiheena taloudellinen väkivalta on arka, eikä se ole ollut esillä muiden väkivallan muotojen tapaan. Näen kuitenkin tärkeänä tutkia tätä väkivallan muotoa ja antaa taloudellista väkivaltaa kokeneille mahdollisuuden kertoa kokemuksistaan omalla äänellään.

Voit kirjoittaa kokemuksistasi sähköpostitse.

Noora Keskisipilä

sosionomi-opiskelija

Seinäjoen Ammattikorkeakoulu

sähköposti: taloudellinenvakivalta@luukku.com

LIITE 2

Sopimus opinnäytetyöstä

Opiskelijan tiedot

Nimi ja yhteystiedot (osoite, puhelin ja sähköposti):

NOORA KEJKIPIILÄ, noora.kejkipiila@seamk.fi, 044 0583751
METSÄPOLKU 2 A 7 60700 SEINÄJOKI

Yksikkö ja koulutusohjelma:

SeAMK Sosiaali- ja terveysalan yksikkö, Sosiaalialan k.

Opinnäytetyön ohjaaja

Nimi ja yhteystiedot:

Aija Hemminki, aija.hemminki@seamk.fi

Toimeksiantajan / työn tilaajan / yhteistyöorganisaation edustaja

Nimi: Riitta SärkeläAsema organisaatiossa: pääsihteeriYhteystiedot: riitta.sarkela@ensijaturvakotienliitto.fiOpinnäytetyön alustava nimi / aihe: Taloudellinen väkivalta perheissä ja lähisuhteissa

Opinnäytetyöhön kuuluvat tehtävät ja TKI-tavoitteet:

Tutkimusainekseksi on kerätty hertamuksia taloudellista väkivaltaa kokeneilta.
Tutkitaan, miten taloudellinen väkivalta on ilmennyt ja kuinka se on
vaikuttanut.

Opinnäytetyö tuottaa 15 TKI-opintopistettä (ylemmän AMK-tutkinnon opinnäytetyö 30 op).

Opiskelija luovuttaa sovitusta opinnäytetyöhön sisältyvistä TKI-tehtävistään ___-sivuisen raportin toimeksiantajalle (myös opinnäytetyö sellaisenaan voi toimia raporttina).

Työn tekemisestä aiheutuvien kustannusten korvaaminen: ei korvaustaArvioitu aika opinnäytetyön tekemiseen: ___ / 5 .2015 - ___ / 2 -2016

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja.

Opinnäytetyöni saa julkistaa Theseus-verkkokirjastossa (rasti ruutuun) Päiväys: 1 / 8 .2015

Opiskelija

Ohjaaja

Toimeksiantajan edustaja

HUOM! Sopimukseen mahdollisesti liittyvistä tekijänoikeuksista ja muista erityisehdoista on sovittava erikseen kirjallisesti.